

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนชุมชนจันทราพ้ายัพ

นางสาวจันจิรา นาวิสัมพันธ์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

ISBN...

หน้าอนุมัติ

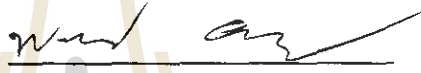
อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พงษ์เพ็ญ อินทรประวัตติ)

กรรมการสอบ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พงษ์เพ็ญ อินทรประวัตติ)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริลักษณ์ อุสาณะ)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์ ทองพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....ปี พ.ศ. ....

จันจิรา นาวิสัยพันธ์ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนชุมชนจันทราแพทย์พ

อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร. พวงเพ็ญ อินทรประวัตติ , 131 หน้า

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการนี้ มี 4 ข้อ คือ ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน , ข้อมูลบริบทของชุมชนจันทราแพทย์พ ศึกษาการดำเนินงานของคณะกรรมการชุมชนจันทราแพทย์พ ได้แก่ ระเบียบกองทุน การพิจารณาอนุมัติเงินกู้ การทำบัญชี และการชำระคืน ศึกษากระบวนการดำเนินงานกองทุนชุมชนจันทราแพทย์พบรรลุเป้าหมายที่รัฐบาลตั้งไว้มากน้อยเพียงใด ศึกษาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนชุมชนจันทราแพทย์พ โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีชีพชีฟโมเดลในการวิเคราะห์ระบบการทำงานของกองทุนชุมชนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบรายงาน (บร.) 1-12 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์ การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน การสังเกต การใช้แบบสอบถามและแบบสำรวจแบบปลายเปิด โดยมีเป้าหมายคือประชาชนในชุมชนจันทราแพทย์พจำนวน 616 คน ทำการสุ่มตัวอย่าง 242 คน จากตาราง Krejcie และ Morgan กลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยคณะกรรมการร้อยละ 50 จากทั้งหมด 13 คน สมาชิกกองทุนชุมชนร้อยละ 50 ของทั้งหมด 113 ราย สมาชิกที่ได้รับการอนุมัติให้กู้ร้อยละ 50 ของทั้งหมด 55 ราย การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณใช้ค่าร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เอกสาร โดยมีแบบรายงาน (บร.) เป็นหัวข้อหลักในการทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนจันทราแพทย์พเป็นชุมชนในย่านเศรษฐกิจการค้าขาย การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารกองทุนอย่างมีระเบียบแบบแผน คณะกรรมการมีการแบ่งหน้าที่อย่างถูกต้องชัดเจน กระบวนการดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การจัดปล่อยเงินกู้ให้แก่สมาชิกกองทุนนำไปพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ ความเป็นอยู่ของสมาชิกดีขึ้น เกิดการพึ่งพาตนเองและการแลกเปลี่ยนความรู้ในชุมชน เศรษฐกิจในชุมชนได้รับการกระตุ้นมีการหมุนเวียนเงินภายในชุมชน ปัจจัยด้านบวก เช่น การร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชน ปัจจัยด้านลบ เช่น การที่ผู้กู้นำเงินที่กู้ได้ไปใช้ในนอกระบบ

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พวงเพ็ญ อินทรประวัติ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

นางมลทา เทานอก ประธานกองทุนชุมชนจันทราพายัพ และนางสรายุ เขียนสมจิตต์ เภรณุกองทุนฯ ที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานในชุมชน

คณะกรรมการกองทุนชุมชนและขอขอบคุณพ่อแม่พี่น้องชุมชนจันทราพายัพทุกท่าน ที่อำนวยความสะดวก และเอื้อเฟื้อข้อมูลในการทำวิจัย

ขอบพระคุณผู้ที่ให้กำลังใจในการทำงานวิจัยนี้ด้วยดีตลอดมา

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา

จันจิรา นาวิสัมพันธ์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

	หน้า
หน้าอำนวยการ.....	ก
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภาพ	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	1
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
4. วิธีดำเนินการ.....	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ.....	4
บทที่ 2 ปรัชญาและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	5
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	5
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	6
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	11
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	12
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	13
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุน	

	หน้า
หมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	18
7. หลักการประเมินโครงการแบบชีพฟ์โมเดล.....	19
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	20
9. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ	21
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ.....	24
1. วิธีการประเมินโครงการ.....	24
2. ตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมินโครงการ.....	25
3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	36
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	37
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	37
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	43
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	43
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม.....	51
3. ผลการประเมินผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้.....	59
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	60
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	63
1. สรุป อภิปราย.....	63
2. ข้อเสนอแนะ.....	69
บรรณานุกรม.....	70
ภาคผนวก ก.....	71
ภาคผนวก ข.....	72
ภาคผนวก ค.....	79
ภาคผนวก ง.....	89

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1. ระบบการทำงานของ โครงการหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	20
2. ระบบการทำงานของ โครงการกองทุนชุมชนจันทราพ้ายัพ.....	26

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. แสดงจำนวนประชากรในชุมชนจันทราพายัพ.....	48

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

จากปัญหาความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง รัฐบาลจึงมีนโยบายจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์ระยะสั้น คือ การเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน สำหรับลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉิน ให้แก่ประชาชน วัตถุประสงค์ระยะยาว คือ การกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ เสริมสร้างศักยภาพ กระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและความเข้มแข็งของประชาชน โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยมีชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนให้เห็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคมเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐานและเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่อไปในอนาคต

จากนโยบายจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ที่กระจายสู่หมู่บ้านและชุมชนทั่วประเทศ อาจเกิดปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาและประเมินโครงการกองทุนชุมชนจันทราพายัพ เพื่อจะทราบว่า โครงการกองทุนชุมชนจันทราพายัพ บรรลุวัตถุประสงค์โครงการในด้าน การบริหารจัดการ การเกิดการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ พัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคม เศรษฐกิจต่อประเทศมากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน, ข้อมูลบริบท ของชุมชนจันทราพายัพ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานของคณะกรรมการชุมชนจันทราพายัพ ได้แก่ ระเบียบกองทุน การพิจารณาอนุมัติเงินกู้ การทำบัญชี และการชำระคืน

3. ศึกษากระบวนการดำเนินงานของกองทุนชุมชนจันทราพายุ์บรรลุป้าหมายที่รัฐบาลตั้งไว้มากน้อยเพียงใด ในด้านต่อไปนี้

3.1 ท้องถิ่นชุมชนมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิภาพของสมาชิก

3.2 ท้องถิ่นชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

3.3 ท้องถิ่นชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเองและมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

3.4 เศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกันกับทั้งสังคม

3.5 ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

4. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายกองทุนชุมชนจันทราพายุ์

กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎีมีนักประเมินหลายท่านได้ทำการคิดค้นรูปแบบต่าง ๆ เช่น

แนวคิดการประเมินของอัลคิน (Alkin's Concept of Evaluation)

อัลคิน ได้พัฒนาวิธีการประเมินที่เรียกว่า Center for the study of Evaluation Approach 1969 โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 5 ด้านดังนี้

1. การประเมินสภาพของระบบที่เป็นอยู่ (System assessment) เป็นการประเมินสภาพทั้งหมดของพื้นที่เป้าหมาย โดยนำข้อมูลที่ได้มากำหนดขอบเขตและวัตถุประสงค์ของโครงการ

2. การประเมินเพื่อการวางแผนโครงการ (Program planning) เป็นการประเมินก่อนเริ่มโครงการ เป็นการพิจารณาเพื่อตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมในการดำเนินการ

3. การประเมินเพื่อการดำเนินโครงการ (Program implement) เป็นการประเมินระหว่างที่ดำเนินโครงการเพื่อติดตามกำกับงานให้เป็นไปตามแผน

4. การประเมินเพื่อปรับปรุงโครงการ (Program improvement) เป็นการประเมินในระหว่างดำเนินโครงการเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาแก้ไขปรับปรุงโครงการ

5. การประเมินเพื่อการยอมรับผลของโครงการ (Program certification) เป็นการประเมินเพื่อศึกษาผลที่ได้จากโครงการและรวบรวมข้อมูลไว้เพื่อการปรับปรุง ยกเลิก หรือ ขยายโครงการ

การประเมินชีพของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam ' CIPP Model) ประกอบด้วย การประเมินผล 4 ประเภท คือ

1. Context Evaluation การประเมินเนื้อความประเมินผลพื้นฐานเกี่ยวกับการค้นหาข่าวสารอันจะนำไปสู่การพัฒนาเป้าหมายของโครงการ เป็นต้นว่า ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม

2. Input Evaluation เป็นการประเมินผลเพื่อค้นหาตัวประกอบหรือแนวทางที่เหมาะสม หรือมีประสิทธิภาพ ที่จะอำนวยให้โครงการดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ เช่น ผู้ให้บริการ ผู้รับบริการ ทรัพยากรอื่นที่เป็นพลังงานให้โครงการดำเนินไปสู่เป้าหมาย

3. Process Evaluation เป็นการประเมินผลเพื่อค้นหาข่าวสารที่จะเป็นแนวทางหรือวิธีการปฏิบัติ สำหรับโครงการว่าจะดำเนินให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ได้อย่างไร

4. Product Evaluation เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์จากโครงการกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างไร

กรอบความคิดทฤษฎีที่ผู้เขียนสารนิพนธ์ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้แก่ ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า "ชีพโมเดล"

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนชุมชนจันทราพายัพมีดังนี้

1. ศึกษาเอกสารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ให้เข้าใจวัตถุประสงค์ กฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ
2. ทำการสังเกต สัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยใช้แบบรายงาน 1-12 เป็นตัวนำทาง เพื่อเก็บข้อมูลของคณะกรรมการกองทุนฯ , ผู้ขอกู้ , ประชาชน ในเขตชุมชนจันทราพายัพ
3. ใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีชีพโมเดล ในการวิเคราะห์ระบบการทำงานของกองทุนจันทราพายัพ
4. นำข้อมูลมาวิเคราะห์ผล
5. สรุปผลการวิจัย

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

1. ทราบข้อมูลพื้นฐาน, ข้อมูลบริบท ของชุมชนจันทราพายัพ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ผลประกอบการทำสารนิพนธ์
2. ทราบผลการดำเนินงานของคณะกรรมการชุมชนจันทราพายัพ ได้แก่ ระเบียบกองทุน การพิจารณาอนุมัติเงินกู้ การทำบัญชี และการชำระคืน เพื่อนำไปวิเคราะห์ผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. ทราบกระบวนการดำเนินงานในชุมชนจันทราพายัพเพื่อไปวิเคราะห์ผลโครงการว่าเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลหรือไม่
4. ทราบปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายกองทุนชุมชนจันทราพายัพ เพื่อส่งเสริมหรือป้องกันต่อไป

บทที่ 2

ปฏิทัศน์วรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การประเมินโครงการชุมชนจันทราพาศน์ในบทนี้ กล่าวถึง วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 9 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ตอนที่ 2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ตอนที่ 3 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตอนที่ 4 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตอนที่ 5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตอนที่ 6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตอนที่ 7 หลักการประเมินโครงการ แบบซีพีพีโมเดล (CIPP Model)

ตอนที่ 8 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตอนที่ 9 เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลที่เป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหาการเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ควรประกอบหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งความพร้อมของคนและครัวเรือน การเตรียมพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ธนาคารหมู่บ้าน กองทุนอาชีพ กองทุนสวัสดิการ ฯลฯ
  2. การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน ทั้งในส่วนของเงินอุดหนุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กับกองทุนทางสังคมของชุมชน และกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น เพื่อการบริหารจัดการที่สอดคล้องและเกื้อกูลกัน
  3. การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
  4. การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน
- 1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังนี้
1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างหรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่ายและสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่ประชาชน
  2. ส่งเสริมท้องถิ่นชุมชนให้มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
  3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเองและมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง
  4. เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
  5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
- (สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, ม.ป.ป.)

2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธานที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง

รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้เมื่อครบกำหนดวาระ หากยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการซึ่งพ้นตำแหน่งตามวาระปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่ นอกจากนี้การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อ ตาย ลาออก เป็นบุคคลล้มละลาย คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเท่ากันให้ประธานตัดสิน

คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ในการกำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุน , การจัดหาเงินทุนและสรรหาให้แก่กองทุน , จัดทำร่างกฎหมายเสนอต่อคณะรัฐมนตรี , ออกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง การรับจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหาและจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน , แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะทางการเงินของกองทุน

(รายละเอียดศึกษาเพิ่มเติมภาคผนวก)

หมวดที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ ดังนี้ เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ, ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน, ประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน ,ประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง, ประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกอง, ให้คำปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับ นโยบาย ระเบียบ

หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน, รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อ คณะกรรมการ

(รายละเอียดศึกษาเพิ่มเติมภาคผนวก)

2.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและ บริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544 ประกอบด้วย 9 หมวด

หมวดที่ 1 ชื่อความทั่วไป ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ.2544 ดังนี้ อธิบายความหมายของ กองทุน หมู่บ้าน ชุมชนเมืองคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการสนับสนุน คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด คณะอนุกรรมการ สนับสนุนระดับอำเภอ คณะกรรมการกองทุน กรรมการกองทุน สำนักงาน ธนาคาร ครุฑเรือน หัวหน้าครุฑเรือน ผู้แทนครุฑเรือน ทุน เงินฝากสัจจะ เงินรับฝาก สมาชิก ที่ประชุมสมาชิก

หมวดที่ 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วย ประชญา, วัตถุประสงค์ในการ ดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ,กองทุนหมู่บ้านและชุมชน ประกอบด้วยเงิน อุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้ เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้ เงินกู้ยืม ดอกผลหรือผลประโยชน์ ใด ๆ ที่เกิดจากกองทุน เงิน หรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่กองทุนได้รับ โดยไม่มีเงื่อนไขผูกพันหรือภาระ ติดพันอื่นใด , การเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกับธนาคาร ,การจัด สรรเงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ไปยังบัญชีกองทุนหมู่บ้าน บัญชีละ 1 ล้าน บาทภายในระยะเวลา 30 วัน , การอนุมัติให้คณะกรรมการกองทุนเริ่มเข้าบริหารจัดการและเบิก จ่ายเงินมีหลักการพิจารณาถึง ความพร้อม ความสนใจของประชาชนในหมู่บ้าน คณะกรรมการ กองทุน การบริหารจัดการกองทุนที่สอดคล้องและเกื้อกูลกัน การระบบการตรวจสอบและประเมิน ผลการดำเนินของคณะกรรมการกองทุน เมื่อคณะกรรมการอนุมัติแล้วจะเข้าแทรกแซงการบริหาร จัดการเงินกองทุนของคณะกรรมการกองทุนมิได้ , อำนาจการระงับเงินกองทุน

หมวด 3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

คณะอนุกรรมการสนับสนุนมีอำนาจหน้าที่ดังนี้ กำหนดแผนปฏิบัติการบริหารจัดการเงิน กองทุนหมุนเวียนของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง, สนับสนุนและ พัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด, บูรณาการแผน งาน โครงการ กิจกรรม และงบประมาณ เพื่อสนับสนุนดำเนินการของกองทุน,ปรับปรุง แก้ไข ระเบียบ ข้อบังคับกองทุนตามแผนงานโครงการของรัฐซึ่งมีวัตถุประสงค์ใกล้เคียงกับกองทุน, แต่ง ตั้งคณะทำงาน เพื่อช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการสนับสนุน

หมวด 4 คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับ จังหวัด

คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้ รับขึ้นทะเบียนกองทุนตามระเบียบ และวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด, ให้ความเห็นผลการประเมินความพร้อมของกองทุน, สนับสนุนให้เกิดการเตรียมความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง, ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานของกองทุนในจังหวัด , รายงานผลการดำเนินงานของกองทุนในจังหวัดให้คณะกรรมการทราบ

คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ ประกอบด้วย คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอมีหน้าที่ ประเมินความพร้อม สนับสนุนการเตรียมความพร้อม สร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้านและชุมชนเมือง สนับสนุนและติดตามการดำเนินกิจกรรมของกองทุน และปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดมอบหมาย

หมวด 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนแต่ละกองทุนมีคณะกรรมการกองทุน จำนวน 15 คนประกอบด้วยกรรมการซึ่งมาจากการคัดเลือกตนเองโดยสมาชิก ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถมีประสบการณ์ และมีความรับผิดชอบที่จะบริหารจัดการกองทุน ซึ่งเป็นที่ยอมรับของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีคุณสมบัติดังนี้

เป็นผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน, มีอายุครบ 20 ปี บริบูรณ์ , ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ตลอดจนยืนยันในการปกครองระบอบประชาธิปไตย, ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ , ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุน

คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

บริหารจัดการกองทุน จัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุน , ออกระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ , รับสมัครสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก, พิจารณาการให้กู้เงินตามระเบียบ หลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด, ทำนิติกรรมสัญญา , จัดทำบัญชี

กรรมการกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี ซึ่งคณะกรรมการกองทุนที่พ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับคัดเลือกอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกิน 2 วาระ ติดต่อกันมิได้นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระแล้ว กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งเมื่อ ตาย , ลาออก , คณะกรรมการมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ , ที่ประชุมมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิก , ลักษณะต้องห้ามตาม

ข้อกำหนดในระเบียบ, คณะกรรมการให้ออก เนื่องจากมีหลักฐานว่าขาดคุณสมบัติ, ให้คณะกรรมการกองทุนเลือกกรรมการด้วยกันเป็นประธานกรรมการ, รองประธาน กองทุน, เภรัญญิก และเลขานุการกองทุน, มีกรรมการมาประชุมเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ในขณะนั้น จึงจะเป็นองค์ประชุม

หมวด 6 กองทุนและสมาชิกกองทุน

กองทุนหมู่บ้าน อาจประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้

เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ, เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้โดยปราศจากภาระผูกพัน, เงินกู้ยืม, ดอกผลหรือผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากกองทุน, เงินฝากสัจจะและเงินรับฝาก, เงินค่าหุ้น, เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก, เงินและทรัพย์สินอื่น ๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

สมาชิกกองทุน ประกอบด้วยบุคคลธรรมดาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้นและมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อบังคับของกองทุนในการประชุมสมาชิกต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม สมาชิกออกเสียงได้หนึ่งเสียงในการประชุม

หมวด 7 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ต่อคณะกรรมการกองทุนให้พิจารณาเงินกู้

คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท ในกรณีที่เกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดแต่วงเงินกู้ต้องไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาท

การอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น ให้คณะกรรมการกองทุนบันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตอลงเงินเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้แจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการกองทุนรับทราบโดยเร็ว ธนาคารจะเป็นผู้ทำหน้าที่โอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้

คณะกรรมการกำหนดการค้ำประกันและอัตราดอกเบี้ย

ผู้ชำระให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี นับแต่วันที่ทำสัญญา โดยนำเงินไปส่งคืน ณ ธนาคาร และนำหลักฐานการส่งชำระคืนเงินกู้ไปมอบให้คณะกรรมการกองทุน

ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ขาดหรือชำระ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอยืมเงินหรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้เงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผล ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้ทันที

หมวด 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ

คณะกรรมการกองทุนจัดทำบัญชีของกองทุนอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้งและแจ้งให้สมาชิกทราบ รวมทั้งให้จัดทำสรุปผลการดำเนินงานประจำปี รายงานต่อคณะกรรมการอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

คณะกรรมการกองทุนจัดทำรายงานการเงินตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด และส่งให้ผู้ตรวจสอบบัญชีของทุกปี

การจัดสรรกำไรสุทธิ เมื่อสิ้นปี ทางบัญชีหากปรากฏว่าปีใดมีกำไรสุทธิคณะกรรมการกองทุนสามารถนำกำไรสุทธิมาจัดสรรตามระเบียบและหลักเกณฑ์ที่กองทุนกำหนด

หมวด 9 บทเฉพาะกาล

วาระเริ่มแรกในส่วนของหมู่บ้าน ให้ประชุมหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้านครัวเรือนและหนึ่งคนซึ่งจะต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมด เพื่อเปิดเวทีชาวบ้านในการดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุน เมื่อครบกำหนดระยะเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่กรรมการกองทุนเข้าดำรงตำแหน่งให้กรรมการกองทุนจับสลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการกองทุนทั้งหมด

คณะกรรมการกองทุนต้องดำเนินการยื่นขอขึ้นทะเบียนจัดตั้งกองทุนต่อคณะกรรมการหรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ และเปิดบัญชีเงินฝากของคณะกรรมการกองทุนให้แล้วเสร็จภายใน 90 วันหลังจากได้รับเลือก

คณะกรรมการกองทุนเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ ไว้กับธนาคาร เพื่อรับโอนที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ

ภายในหนึ่งปีนับตั้งแต่วันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับ ให้คณะกรรมการประเมินผลการดำเนินการตามระเบียบนี้ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมต่อไป

(รายละเอียดศึกษาเพิ่มเติมภาคผนวก)

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้ง

และบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวว่า

1. ผู้ที่เข้าร่วมประชุมเพื่อการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะต้องมีจำนวนครัวเรือนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมด

2. การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อ 17 ระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

1. เป็นผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน

2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุ 20 ปี บริบูรณ์

3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน

4. ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน

ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

5. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

6. ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

7. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดต่อการกำหนดโทษหรือการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก

8. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

9. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรค 2 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

10. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุน

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดตามความเป็นจริง สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป

1. ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้านและชุมชนเมือง เช่น จำนวนประชากร จำนวนครัวเรือน อาชีพของประชากร ผลผลิตของประชากร รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน
2. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เช่น จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมการประชุมเพื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน วิธีการคัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้าน วันที่มีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทุกคนมีคุณสมบัติครบถ้วน ตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุน ตำแหน่งที่ได้รับมอบหมายของคณะกรรมการกองทุน การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อปี ประสบการณ์ ความสามารถพิเศษ ที่เป็นประโยชน์ต่อกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการกองทุนและผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษา
3. การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน ในเรื่องของระเบียบข้อบังคับสำหรับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านเกี่ยวกับสมาชิกภาพ การรับเงิน การจ่ายเงินของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน การกู้ยืมเงินและชำระคืนเงินกู้ การจัดทำบัญชีของกองทุน การตรวจสอบภายใน การมอบอำนาจในการเบิกจ่ายเงิน และวิธีการกำหนดระเบียบข้อบังคับ
4. ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน มีจำนวนกลุ่ม องค์กรชุมชนภายในหมู่บ้านก็กลุ่ม ซึ่งกลุ่มกิจกรรมกลุ่ม จำนวนสมาชิก วันที่จัดตั้งขึ้น เงินทุนสะสม สมาชิกปัจจุบันของกองทุน การเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารออมสิน มีความร่วมมือหรือเชื่อมโยงในการพัฒนากับหมู่บ้านใกล้เคียง
5. แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน 1 ล้านบาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีวิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านให้มีการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อทำกิจกรรม วงเงินกู้ยืม อัตราดอกเบี้ย ระยะเวลาชำระคืน ข้อกำหนดหรือเงื่อนไขสำคัญ มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้ วิธีการในการควบคุมและติดตามการใช้เงินกู้ วิธีการป้องกันความเสี่ยงภัยในการให้กู้ วิธีการแก้ไขปัญหากรณีที่สมาชิกไม่ส่งเงินคืน และดอกเบี้ยคืนตามสัญญา รวมทั้งแนวทางในการบริหารกองทุนหมู่บ้านในด้านการจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนจันทราพายัพ ซึ่งก่อตั้งเพื่อส่งเสริมและสร้างนิสัยการออม เสียสละ เอื้ออาทร และเป็นไปด้วยความคล่องตัว มีประสิทธิภาพรวมทั้งเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกโดยรวม จึงเห็นสมควรกำหนดระเบียบการเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนชุมชนจันทราพายัพ ไว้ดังนี้

ข้อ 1 "ระเบียบกองทุนชุมชนจันทราพายัพ"

ข้อ 2 ที่ตั้งของกองทุน

ข้อ 3 ระเบียบนี้ใช้บังคับ ตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ 4 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน

เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิก , เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากเงินสัจจะ และเงินรับฝาก, เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก, เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

ข้อ 5 แหล่งที่มาของเงินทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้

เงินที่ได้รับการจัดสรรจากคณะกรรมการ, เงินกู้ยืมดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดจากเงินกองทุน , ค่าธรรมเนียมแรกเข้าเงินฝากสัจจะ, เงินค่าหุ้น , เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก , เงินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่กองทุนได้รับ โดยไม่มีเงื่อนไขผูกพัน

ข้อ 6 คุณสมบัติของสมาชิก

เป็นผู้อาศัยอยู่ในชุมชนจันทราพายัพและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในชุมชนไม่น้อยกว่า 1 ปี , ผู้บรรลุนิติภาวะ , พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน , ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต หรือสติฟั่นเฟือน , ไม่เล่นการพนันเป็นประจำ และมีหนี้สินส่วนตัว, เป็นบุคคลที่ทำมาหากินสุจริต และขยันขันแข็ง, เป็นผู้ร่วมกิจกรรมของชุมชน ร่วมงานประเพณี และร่วมพัฒนาชุมชน, มีเงินฝากสัจจะและถือหุ้นอย่างน้อย 5 หุ้น

ข้อ 7 การสมัครเข้าเป็นสมาชิก ปฏิบัติได้ดังนี้ ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ ณ ที่ทำการกองทุน , ผู้ที่มีคุณสมบัติตามข้อ 6 รับสมัครทุกวันที่ 1 – 5 ของเดือน , คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม

ข้อ 8 เมื่อคณะกรรมการกองทุนพิจารณาคุณสมบัติตามข้อ 6 และเห็นสมควรรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิก จะแจ้งบุคคลนั้นให้ชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าหุ้น และ เงินฝากสัจจะภายในสามวัน นับแต่วันได้รับแจ้งให้เข้าเป็นสมาชิก

ข้อ 9 สมาชิกขาดหรือพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก ตามเหตุต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ เมื่อตาย , ลาออก , วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ , ที่ประชุมใหญ่มีมติให้ออก, จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุน , จงใจปกปิดความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก, นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุ, ขาดคุณสมบัติข้อ 6

ข้อ 10 สมาชิกผู้ไม่มีหนี้สินหรือภาระผูกพันใด ๆ กับกองทุนทั้งในฐานะผู้กู้หรือผู้ค้ำประกัน อาจขอลาออกจากการเป็นสมาชิกของกองทุนได้โดยแสดงความจำนงเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการกองทุน

ข้อ 11 ผู้ที่ขาดจากการเป็นสมาชิกภาพ อาจยื่นคำขอเป็นสมาชิกใหม่ได้ แต่ทั้งนี้จะต้องเป็นผู้ที่ขาดจากการเป็นสมาชิกติดต่อกันไม่น้อยกว่า 1 ปี

ข้อ 12 สมาชิกจะต้องชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้าคนละ 20 บาท

ข้อ 13 หุ่น ๆ หนึ่งของกองทุน มีมูลค่าหุ้นละ 10 บาท สมาชิกแรกเข้าจะต้องถือหุ้นอย่างน้อย 5 หุ้น การชำระค่าหุ้นให้ชำระเป็นเงินสด

ข้อ 14 สมาชิกทุกคนต้องส่งเงินฝากสัจจะทุกเดือน ๆ ละ เท่า ๆ กันในวงเงินไม่ต่ำกว่า 50 บาท ต่อเดือน ทุกวันที่ 1 – 5 ของเดือน

ข้อ 15 คณะกรรมการกองทุนมี 13 คน ประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการกองทุน รองประธานกรรมการกองทุน เลขานุการ เกรียงไกร นายทะเบียน ประชาสัมพันธ์และกรรมการอื่นอีก 7 คน

ข้อ 16 คณะกรรมการกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปีเมื่อครบกำหนดระยะเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่กรรมการกองทุนเข้ารับตำแหน่งให้กรรมการกองทุนจับฉลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการกองทุนทั้งหมด กรรมการกองทุนซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับคัดเลือกอีกได้แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันมิได้

ข้อ 17 คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน ให้เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ข้อ 18 คณะกรรมการกองทุน มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้
บริหารจัดการกองทุน ตรวจสอบ กำกับ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุน, ออกระเบียบข้อบังคับหรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบริหารกองทุน, รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก, ปฏิบัติหน้าที่อื่น ตามที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด หรือมอบหมาย

ข้อ 19 ประธานกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้
เป็นประธานในการประชุมคณะกรรมการกองทุน, เรียกประชุมคณะกรรมการกองทุน, ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามข้อบังคับและมติของคณะกรรมการกองทุน

ข้อ 20 ให้รอบประธานกรรมการกองทุนทำหน้าที่แทนประธานกรรมการกองทุนเมื่อประธานกรรมการกองทุนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือเมื่อประธานกรรมการกองทุนให้ทำการแทน

ข้อ 21 ถ้าประธานกรรมการกองทุนและรองประธานกรรมการกองทุนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการประชุมคราวหนึ่งคราวใดได้ ให้ที่ประชุมเลือกคณะกรรมการกองทุนคนใดคนหนึ่งเป็นประธานสำหรับการประชุมคราวนั้นได้

ข้อ 22 เลขานุการกองทุน มีหน้าที่ติดต่อประสานงานทั่วไป นัดประชุมกรรมการกองทุน จัดทำบันทึกรายงานการประชุม ตลอดจนรายงานผลการดำเนินงานของกองทุน

ข้อ 23 เภรณูญิก มีหน้าที่รวบรวมจัดเก็บ ดูแลรักษาเงินทุนและรายได้ของกองทุนรวมทั้งการจัดทำบัญชี พร้อมทั้งควบคุมการใช้จ่ายเงินของกองทุนให้เป็นไปอย่างรอบคอบและเกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อ 24 นายทะเบียน มีหน้าที่จัดทำทะเบียนสมาชิกของกองทุน

ข้อ 25 ประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของกองทุน

ข้อ 26 กรรมการกองทุนอื่น ๆ ให้มีหน้าที่ตามที่คณะกรรมการกองทุนกำหนดมอบหมาย

ข้อ 27 คณะกรรมการกองทุนต้องมีการประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง และต้องมีกรรมการกองทุนจําเป็น ประธานอาจเรียกประชุมได้มากกว่า 1 ครั้ง และต้องมีกรรมการกองทุนเข้าประชุมอย่างน้อยกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงครบองค์ประชุม

ข้อ 28 การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุม ให้ถือเสียงข้างมากและกรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงในการลงคะแนนหนึ่งเสียง ในกรณีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งหรือเป็นผู้ชี้ขาด

ข้อ 29 การกู้ยืมเงิน สมาชิกสามารถยื่นขอกู้เงินต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อนำไปใช้จ่ายในกิจกรรมดังนี้ 1) พัฒนาอาชีพ 2) การสร้างงาน 3) การสร้างและ/หรือเพิ่มรายได้ 4) บรรเทาเหตุฉุกเฉิน และจําเป็นเร่งด่วน

ข้อ 30 การอนุมัติเงินกู้ สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงิน จะต้องจัดทำโครงการเพื่อขอกู้เงินจากคณะกรรมการกองทุน โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน

ข้อ 31 ลักษณะโครงการ สมาชิกยื่นขอกู้ตามข้อ 29 ต้องมีลักษณะหรือคุณสมบัติ คือ เป็นโครงการที่สามารถดำเนินการได้จริงมีความเป็นไปได้ทางการตลาด และสามารถเห็นได้ชัดเจนว่าคุ้มค่าต่อการลงทุน

ข้อ 32 วงเงินกู้ การอนุมัติเงินกู้ตามข้อ 29 คณะกรรมการกองทุนสามารถอนุมัติได้ไม่เกินรายละ สองหมื่นบาท

ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าสองหมื่นบาท แต่ไม่เกินห้าหมื่นบาท คณะกรรมการต้องเรียกประชุมสมาชิก เพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด

โครงการที่สมาชิกยื่นขอกู้ตาม ข้อ 29 (4) ต้องเป็นการกู้เฉพาะกรณีเพื่อการอันจำเป็นหรือมีประโยชน์ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร แต่จะให้กู้เงินเพื่อการสุรุ่ยสุร่ายหรือการเก็งกำไรไม่ได้ ในวงเงินรายละไม่เกิน 50,000 บาท

ข้อ 33 การทำสัญญา เงินกู้ทุกประเภทจะต้องมีการทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการกองทุนตามแบบและเงื่อนไขที่กำหนด

ข้อ 34 หลักประกันเงินกู้ มีรายละเอียดดังนี้

- (1) เงินกู้ตามข้อ 29 ต้องมีสมาชิกของกองทุนจำนวนสองคนเป็นผู้ค้ำประกัน
- (2) เงินกู้ตามข้อ 29 (4) ให้มีผู้ค้ำประกันหนึ่งคน
  - สมาชิกคนหนึ่งจะค้ำประกันผู้กู้ได้ไม่เกิน 2 ราย

ข้อ 35 เพื่อเป็นหลักประกันของกองทุน คณะกรรมการกองทุนอาจพิจารณาให้ผู้กู้รายใดรายหนึ่ง ทำประกันไว้กับธนาคารออมสิน โดยเสียค่าใช้จ่ายคนละ 150 บาทต่อปี สำหรับปีแรก ส่วนในปีต่อ ๆ ไป ถ้ากองทุนมีผลกำไรกองทุนจะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเอง

ข้อ 36 การชำระคืนเงินกู้

- (1) เงินกู้ตามข้อ 29 ให้ผู้กู้ส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยทุกเดือนเป็นเวลา 10 เดือน
- (2) เงินกู้ตามข้อ 29 (4) ให้ผู้กู้ส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายในระยะเวลาไม่

เกินสามเดือน

ข้อ 37 อัตราดอกเบี้ย

- (1) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ตามข้อ 29 ร้อยละ 1 บาท ต่อเดือน
- (2) ดอกเบี้ยเงินกู้ตามข้อ 29 (4) ร้อยละ 2 บาท ต่อเดือน

ข้อ 38 ค่าปรับ ในกรณีผู้กู้ผิดสัญญาเงินกู้ให้ผู้กู้เสียดอกเบี้ยปรับในอัตราร้อยละ 0.50 บาทต่อวัน ของจำนวนเงินกู้ที่ค้างชำระ เว้นแต่ผู้กู้จะได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้จากคณะกรรมการกองทุนเป็นราย ๆ ไป

ข้อ 39 การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี เมื่อสิ้นปีทางบัญชีของกองทุนและได้ปิดบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีโดยมีผู้ตรวจบัญชีรับรองจากเจ้าหน้าที่ของธนาคารออมสินที่รับรองแล้ว คณะกรรมการกองทุนจะนำกำไรสุทธิมาจัดสรรได้ ดังนี้ เป็นเงินประกันความเสี่ยง ในอัตราร้อยละสิบห้า , เป็นเงินตอบแทนแก่คณะกรรมการ ในอัตราร้อยละสามสิบ , เป็นทุนเพื่อสมทบกองทุน ในอัตราร้อยละยี่สิบ , เป็นทุนเพื่อจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก ในอัตราร้อยละยี่สิบ ,อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควร ในอัตราร้อยละสิบห้า

ข้อ 40 กองทุนจะจัดทำบัญชีเงินฝากและบัญชีค่าใช้จ่ายของกองทุนอย่างรอบ

คอบเดือนละหนึ่งครั้ง แล้วตีประกาศอย่างเปิดเผย ณ ที่ทำการกองทุนให้สมาชิกทราบ

ข้อ 41 คณะกรรมการกองทุนจะตรวจสอบบัญชีของกองทุน และรายงานการตรวจสอบบัญชี ต่อคณะกรรมการสนับสนุนเพื่อทราบถึงความก้าวหน้า ฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของกองทุน ทุกสามเดือนและทุกรอบปีพร้อมทั้งแสดงบัญชีกำไร ขาดทุน และงบดุลในบัญชีที่ล่วงมาภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวัน นับแต่วันสิ้นปีบัญชี

ข้อ 42 ให้คณะกรรมการกองทุนนัดประชุมใหญ่สมาชิกอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

บทเฉพาะกาล

ข้อ 43 บรรดาประกาศ คำสั่ง ข้อบังคับและระเบียบต่าง ๆ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับ ให้ใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบ ข้อบังคับทั้งนี้ จนกว่าจะได้มีการแก้ไขหรือยกเลิก

ข้อ 44 เมื่อคณะกรรมการกองทุน ได้บริหารกองทุนมาแล้วระยะหนึ่ง ให้คณะกรรมการกองทุน ประเมินการ ดำเนินงานตามระเบียบนี้ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมต่อไป

ข้อ 45 ให้คณะกรรมการกองทุน เป็นผู้รักษาการณ้ตามระเบียบนี้สมาชิก ผู้ที่จะสมัครเป็นสมาชิกกองทุนฯ ต้องมีคุณสมบัติตรงตามข้อ 6 (รายละเอียดศึกษาเพิ่มเติมภาคผนวก)

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีสาระสำคัญดังนี้

1. สมาชิกที่ประสงค์ขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ต่อคณะกรรมการกองทุนให้พิจารณาเงินกู้

2. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่ง ไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท ในกรณีที่เกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อวงเงินกู้ไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาท การอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น

3. ให้คณะกรรมการกองทุนบันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว

4. ให้ผู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการทราบโดยเร็ว ธนาคารจะเป็นผู้ทำหน้าที่โอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้

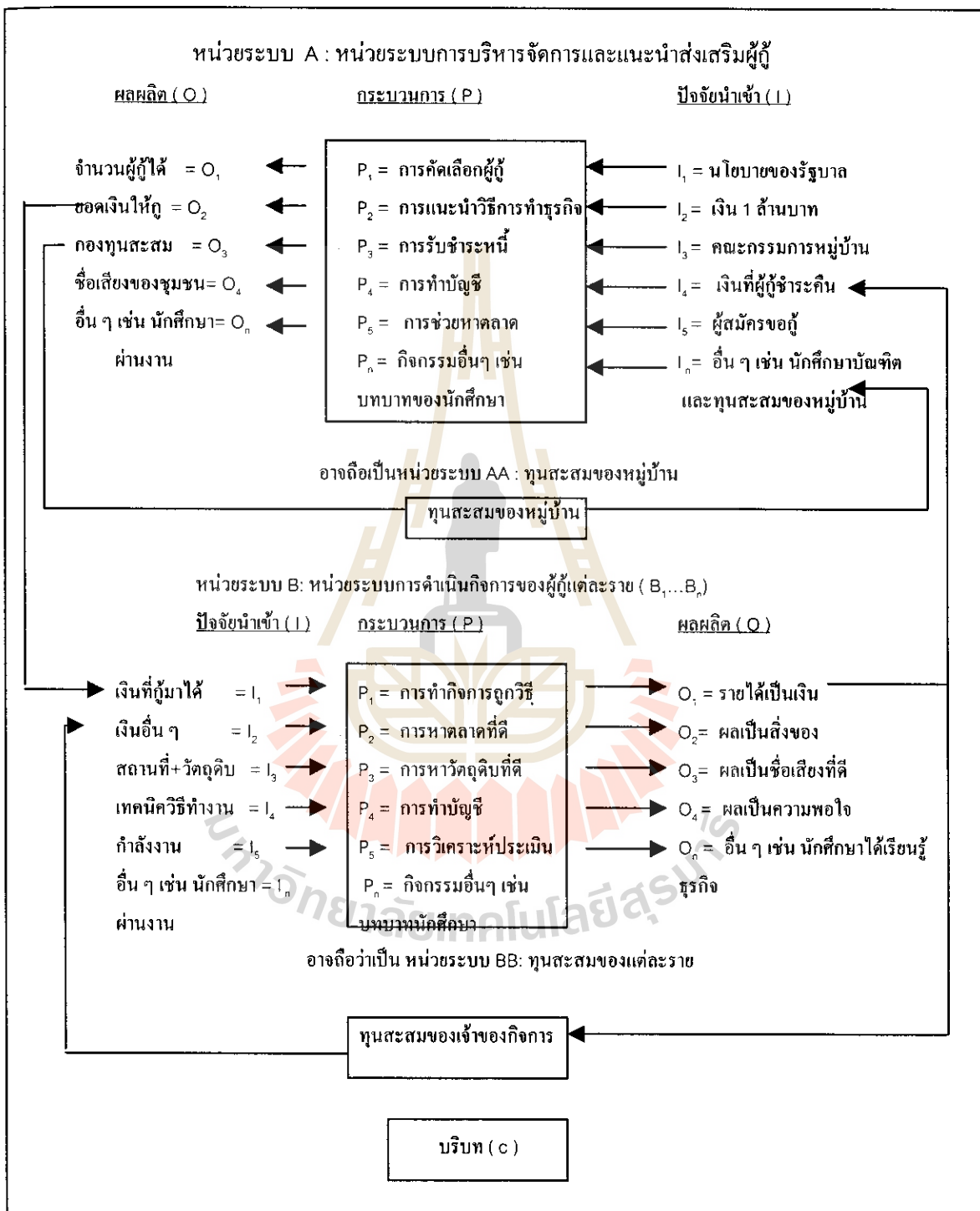
5. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะส่วนบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด
6. ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก
7. การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ให้พิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้ชำระให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี นับแต่วันที่ทำสัญญา โดยนำเงินไปส่ง ณ ธนาคาร และนำหลักฐานการส่งชำระคืนเงินกู้มอบให้คณะกรรมการกองทุน
8. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้
9. ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอยืมเงิน ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้ทันที

7. หลักการประเมินโครงการ แบบซิฟพีโมเดล

แนวคิดและรูปแบบการประเมินซิฟพีของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam ' CIPP Model) กล่าวว่า " การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอเป็นทางเลือกในการตัดสินใจ " ประกอบด้วยการประเมินผล 4 ประเภท คือ

1. การประเมินสถานะแวดล้อม Context Evaluation การประเมินก่อนการดำเนินโครงการเพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น Input Evaluation เป็นการประเมินผลเพื่อค้นหาตัวประกอบหรือแนวทางที่เหมาะสม หรือมีประสิทธิภาพ ที่จะอำนวยให้โครงการดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ เช่น ผู้ให้บริการ ผู้รับบริการ ทรัพยากรอื่นที่เป็นพลังงานให้โครงการดำเนินไปสู่เป้าหมาย อาทิเช่น นโยบายของรัฐ เงิน 1 ล้านบาท คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้สมัครขอกู้
3. การประเมินกระบวนการ Process Evaluation เป็นการประเมินผลเพื่อค้นหาข้อผิดพลาดที่จะเป็นแนวทางหรือวิธีการปฏิบัติ สำหรับโครงการว่าจะดำเนินให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ได้อย่างไร เช่น การคัดเลือกผู้กู้ การทำบัญชี การช่วยหาตลาด เป็นต้น
4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น Product Evaluation เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์จากโครงการกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างไร

รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ เช่น จำนวนผู้
 ู้ได้ ยอดเงินให้กู้ กองทุนสะสม ชื่อเสียงของชุมชน เป็นต้น

แผนภูมิที่ 1 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้จัดตั้งกองทุนรับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว หรือหมู่บ้านที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติ เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม จึงต้องมีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ เป็นการศึกษาควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานในชุมชน ก่อให้เกิดการเรียนรู้ชุมชน พัฒนาชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานอันนำไปสู่หมู่บ้านและชุมชนที่ยั่งยืนต่อไป

9. เอกสารหลักวิชาอื่นๆ

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ประสบความสำเร็จมีปัจจัยต่าง ๆ ช่วยสนับสนุน เช่น

1. การมีส่วนร่วมของประชาชน

1.1 การมีส่วนร่วมอย่างกว้าง หมายถึง การมีส่วนร่วมช่วยเหลือโดยสมัครใจ การใจประชาชนเข้าเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจและกระบวนการดำเนินการของโครงการ ตลอดจนร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการต่าง ๆ

1.2 การมีส่วนร่วมเฉพาะเจาะจง เป็นการที่ให้ประชาชนมีทั้งสิทธิและหน้าที่ที่จะเข้าร่วมแก้ปัญหาของเขา ให้เข้าเป็นผู้มีความริเริ่มและมุ่งใช้ความพยายามและความเป็นตัวของตัวเองเข้าดำเนินการและควบคุมทรัพยากรและระเบียบในสถาบันต่าง ๆ เพื่อใช้แก้ปัญหา

วิธีการที่ใช้เพื่อเกิดการมีส่วนร่วม จะต้องเน้นถึง 4 ปัจจัยต่อไปนี้

1. การมีองค์กรสำหรับคนยากจน
2. การกระจายอำนาจของรัฐบาล
3. การวางแผนระดับท้องถิ่น
4. การมีส่วนร่วมอันเป็นพื้นฐานของโครงการ

2. ประชาคม หมายถึง คนจำนวนมากพอสมควรที่มีความหลากหลายแต่มารวมตัวกัน เพราะมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน และเป็นการรวมตัวกันอย่างต่อเนื่อง คือมีกิจกรรมเกี่ยวพัน เกี่ยวข้อง ผูกพันกันอย่างต่อเนื่องทำกิจกรรมที่นำไปสู่วัตถุประสงค์ร่วมกัน

- กระบวนการที่ “ประชาคม” ทำงานก็ คือ ผสมผสานทั้งความสามารถความพยายาม ทรัพยากร ขณะเดียวกันก็เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของแต่ละคนด้วย เป็นสิ่งที่คอยตรวจ

สอบว่า ได้ผลดีต่อส่วนรวมอย่างเต็มบริบูรณ์หรือยัง ถ้ายังไม่ดีก็มีการปรับปรุงเพื่อให้ผลลัพธ์ออกมาเป็นที่พอใจของ " ประชาคม" โดยรวมนั่นเอง

- ประชาคม คือความมุ่งมั่นเรียนรู้ เพื่อปรับคุณธรรม เอื้ออาทรต่อกัน โดยคิดถึงจุดมุ่งหมาย คิดถึงความสมบูรณ์ คิดถึงทางในอนาคตของประเทศ

3. การบริหารและการจัดการ หมายถึง การกระทำหรือดำเนินงานใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ครอบคลุมไปถึงการอำนวยความสะดวก การบริหารงาน การจัดการ การควบคุม กำกับดูแล การดำเนินงาน การปฏิบัติงาน การป้องกัน การพัฒนา

ศักยภาพ หมายถึง ภาวะแฝง อำนาจหรือคุณสมบัติต่าง ๆ ที่แฝงอยู่ในสิ่งต่าง ๆ อาจทำให้พัฒนาหรือให้ปรากฏสิ่งที่เป็นประจักษ์ได้

บทบาท หมายถึง หน้าที่หรือความรับผิดชอบตามสถานภาพที่แต่ละบุคคลหรือแต่ละกลุ่ม หรือแต่ละองค์กรในท้องถิ่น

4. ชุมชนเมือง หมายถึง ชุมชนที่มีคนหนาแน่นมากผู้คนรู้จักกันอย่างไม่ทั่วถึง มีความสัมพันธ์กันแบบทฤษฎีภูมิเป็นความสัมพันธ์ในด้านสังคมที่สร้างขึ้นเพราะหน้าที่ของการทำงาน เช่น ระหว่างพ่อค้ากับลูกค้า นายจ้างกับลูกจ้าง ชุมชนเมืองจะมีลักษณะเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ เช่น เป็นศูนย์กลางการค้า การปกครอง เศรษฐกิจ การศึกษา การนันทนาการ การคมนาคมและอื่น ๆ

ชุมชนประกอบด้วย

- ประชาชน หรือ คน
- ความสนใจของคนร่วมกัน
- อาณาบริเวณหรือพื้นที่
- การปฏิบัติต่อกัน
- ความสัมพันธ์ของสมาชิกที่ผูกพันให้อยู่ร่วมกันในชุมชนนั้น

ทางรอดสุดท้ายของการกู้ชาติ ในทัศนะของ รศ.ชวีญุตรวง อติโพธิ

ประชาคม : จำเป็นต้องเกิดเพราะ

1. สภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม / เศรษฐกิจ / การเมือง / และสิ่งแวดล้อม

สภาพบ้านเมือง และสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่ภาคอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว และมีมากขึ้นทุกทีเป็นไปในทางที่เลวร้าย การเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ แตกต่างจากครั้งอดีตโดยสิ้นเชิง เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นสังคม เศรษฐกิจ การเมือง หรือสิ่งแวดล้อมล้วนเกี่ยวข้องกับทุกระดับ ตั้งแต่ หมู่บ้าน ภูมิภาค ประเทศ และระดับโลก

ชีวิต/สังคม ในชุมชนชนบทไทยปรับเปลี่ยน ผู้คนย้ายข้ามถิ่นเข้ามาสู่ภาคอุตสาหกรรมในเมือง เช่น ภาคอีสาน

ผู้คนที่ปรับตัวไม่ทันกับการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนไป/หลังไหลเข้าสู่เมือง เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น ขยะ น้ำเน่าเสีย โสเภณี ยาเสพติด ฯลฯ

2. ประชาคม : คือทางรอดสุดท้ายของการกู้ชาติ

- ประชาคม เกิดจากความกดดันของปัญหาของการอยู่ร่วมกันที่ไม่สมดุล ไม่มีใครสามารถสั่งให้เกิดได้ ประชาคมจะเกิดต่อเมื่อมีเหตุอันเป็นวิกฤติ และในยามยากที่จะต้องรุกตัวยิ่งขึ้น โดยเริ่มคิดจากตัวเองก่อนประชาชนต้องมีชีวิตที่เป็นสาธารณะ ต้องตื่นตัว เกิดสภาพการรวมตัวที่เข้มแข็งจากฐานล่างเพื่อเกื้อหนุนในภาคอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกันอยู่เป็นสำคัญในภาครัฐ ต้องปรับตัวให้ภาคชาวบ้านเป็นใหญ่ซึ่งไม่ได้หมายถึงระดับพลเมืองในภาพใหญ่ ทั้งประเทศเพียงอย่างเดียวแต่จะรวมถึงพลเมืองในภาพเล็ก เช่น ประชาคม หมู่บ้านหรืออื่น ๆ ก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับฐานทางการเมืองต้องโปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้ต้องช่วยกันเรียนรู้จากพื้นฐานอดีตที่เป็นปัญหา สร้างสรรค์การมีส่วนร่วมจากทุกภาค

- ต้องมีระบบการตัดสินใจ เลิกบริโภคนิยมการตัดสินใจของคนอื่น
- คนไทยต้องกวดตัวเองมารวมตัวกัน ค่ายเรื่องอะไรก็ได้ เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง
- ภาวะวิกฤติในยามยาก บ้านเมืองมีความสับสน ต้องการการสร้างสรรค์ร่วมกัน มีความคิดอ่านที่เป็นการเชื่อมโยงในแนวกว้าง

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีผลน้อยมากต่อระบบเศรษฐกิจมหภาคในรูปของการกระตุ้นให้เกิดการใช้ภายในภาคเอกชน โดยมีผล 0.12 % ของจีดีพี (ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ) พบว่าเงินกองทุนหมู่บ้านประมาณ 90% ถูกนำไปใช้ในกิจกรรมการผลิต ส่วนที่เหลือถูกนำไปใช้ในกิจกรรมเพื่อสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานอื่น ๆ ด้านการผลิตกิจกรรมการเกษตรประมาณ 60% อีก 20% ลงไปในการค้าขาย กองทุนหมู่บ้านช่วยลดภาระดอกเบี้ยให้ประชาชนกลุ่มที่เคยกู้จากแหล่งเงินเชื่อในระบบ เพราะไม่สามารถกู้ได้จากแหล่งเงินเชื่อในระบบ และพบว่าหมู่บ้านที่ยากจนจะคุ้นเคยกับระบบการบริหารกองทุน และมีการรวมกลุ่มออมทรัพย์ในหมู่บ้านอยู่แล้ว ความเสี่ยงจากความล้มเหลวของกองทุนในหมู่บ้านกลุ่มนี้จึงมีต่ำ โดยเฉพาะในเรื่องของการชำระคืน เพราะ มีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และระบบการตรวจสอบกันเองในการชำระคืน แต่อาจจะประสบปัญหาการชำระคืนในหมู่บ้านขนาดใหญ่ที่มีความสัมพันธ์ไม่ใกล้ชิดกัน (ข่าวเศรษฐกิจไทยรัฐ, 2545)

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการชุมชนจันทราพ่ายพในบทนี้ กล่าวถึง วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ตอนดังนี้

- ตอนที่ 1 วิธีการประเมินโครงการ
- ตอนที่ 2 ตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมินโครงการ
- ตอนที่ 3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ตอนที่ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
- ตอนที่ 5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการประเมินโครงการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนชุมชนจันทราพ่ายพ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครราชสีมา มีรูปแบบการประเมินเป็นการประเมินเชิงระบบแบบ ซัพพ์โมเดล" ของสต๊อฟเฟิลบีม และรูปแบบที่ประยุกต์ใช้ในการประเมินครั้งนี้ประกอบด้วยวิธีการประเมิน 4 องค์ประกอบ ทั้งระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล (ผู้กู้) ดังนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation :C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ เช่น ประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน และรายบุคคล (ผู้กู้)

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation :I) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินโครงการ เช่น การประเมินปัจจัยนำเข้าของกระบวนการกองทุนหมู่บ้านทั้งระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล (ผู้กู้)

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation :P) เป็นการประเมินเพื่อหา

ข้อบกพร่อง ของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการ ช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน เช่น การประเมิน กระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล (ผู้กู้)

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation :P) เป็นการประเมินเพื่อ เปรียบเทียบผลผลิตที่จะเกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมินได้ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้

ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อม

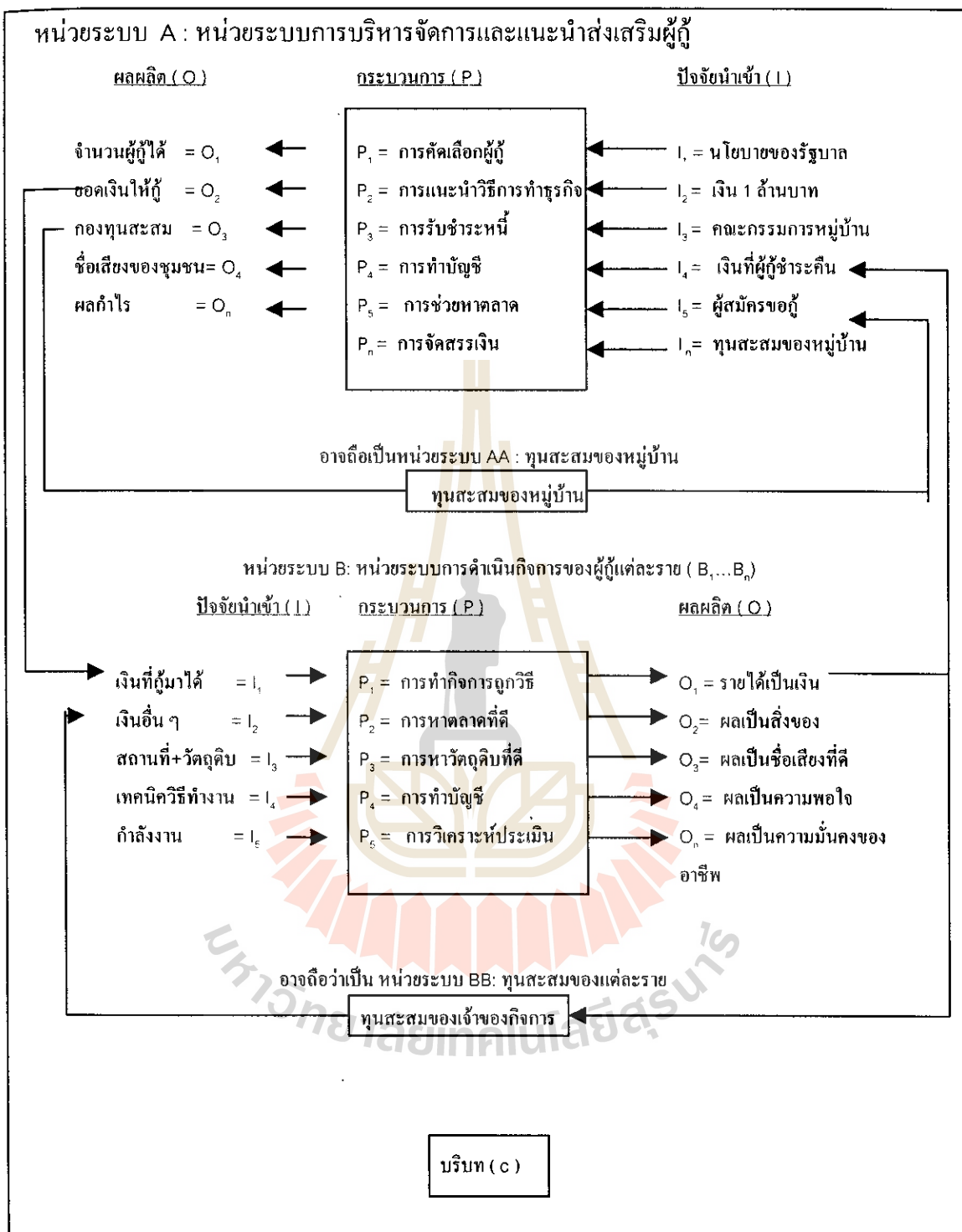
2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decisions) เป็นขั้น การตัดสินใจ ที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจ ที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผน และปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะ นำไปใช้ในโอกาสต่อไป เช่น การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบริหารจัดการกองทุน หมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้าน และระดับรายบุคคล (ผู้กู้)

2. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ในการกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้ประเมินได้กำหนดตัวชี้วัดตามกรอบความคิดทฤษฎีเชิงระบบหรือตามกรอบการประเมินแบบ ชิพพ์โมเดล (CIPP Model) ซึ่งเป็นการประเมินทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ บริบท ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต ทั้งระดับชุมชนและรายบุคคล (ผู้กู้) ซึ่งตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ประกอบด้วย

แผนภูมิที่ 2 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนชุมชนจันทราพายัพ

2.1 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ (หน่วยระบบ A) ได้แก่

2.1.1 ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) เป็นตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมซึ่งตัวชี้วัดนี้แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

2.1.1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ หรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอก เช่น สภาพของดิน, ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- ความยากจนของประเทศ
- นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs)
- ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
- สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน
- บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท หรือ ความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท
- ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

2.1.1.2 ตัวชี้วัดบริบทระดับหมู่บ้าน เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน สภาพป่า และหนองน้ำ สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน ซึ่งตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบไปด้วย ตัวแปร ดังต่อไปนี้

- ประวัติความเป็นมาของชุมชน
- สภาพปัจจุบันด้านเศรษฐกิจทั้งชุมชน (การมีหนี้สินของชาวบ้าน การมีที่ทำกินของตนเอง, การเช่าที่ทำกิน , การตลาดสำหรับผลผลิต, และระดับฐานะทางการเงินหรือสินทรัพย์

- ด้านวัฒนธรรม
- ความสามัคคี
- ความขยัน
- แหล่งท่องเที่ยว
- การมีแหล่งอาหาร
- การละทิ้งถิ่น
- การแตกแยกของครอบครัว

2.1.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

- เงิน 1 ล้านบาท
- คณะกรรมการหมู่บ้าน
- ผู้สมัครขอกู้
- นักศึกษาบัณฑิต
- ทนสะสมของหมู่บ้าน

2.1.3 ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- การคัดเลือกผู้กู้
- การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
- การรับชำระหนี้
- การทำบัญชี
- การช่วยเหลือตลาด

2.1.4 ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

- ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ ตัวแปร

1. จำนวนผู้กู้
2. ยอดเงินให้กู้

- ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

1. จำนวนผู้กู้ที่ได้
2. จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
3. การขยายกิจการของผู้กู้
4. การเกิดกิจการใหม่ๆขึ้นในท้องถิ่น

- ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

1. กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
2. ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
3. ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด
4. ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

2.2 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B) ได้แก่

2.2.1 ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

- 2.2.1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทระดับเดียวกับ ตัวชี้วัดระดับประเทศของหน่วยระบบ A

2.2.1.2 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเน้นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับ ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A

2.2.1.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
- ทักษะสินของผู้กู้และเครือญาติ
- หนี้สินธนาคารของผู้กู้
- หนี้นายทุนนอกระบบของผู้กู้
- อาชีพหลักของผู้กู้
- รายได้ของครอบครัว
- ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ

3.2.1. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B

- เงินที่กู้มาได้
- เงินอื่นๆ
- สถานที่และวัตถุดิบ
- เทคนิคและวิธีทำงาน
- กำลังทำงาน

3.2.2 ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- การทำกิจการถูกวิธี
- การหาตลาดที่ดี
- การหาวัตถุดิบที่ดี
- การทำบัญชี
- การวิเคราะห์ประเมิน

3.3 ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B

- ผลโดยตรง (Immediat Result) ได้แก่
  1. รายได้เป็นเงิน
  2. ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ
- ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)
  1. ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
  2. ผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้น
- ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

1. ผู้ที่มีการพึ่งตนเอง
2. ผู้ที่มีศักยภาพในกิจการของตนเอง

การแจกแจงตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปร

การแจกแจงตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปรนี้เพื่อความสะดวกแก่การเก็บรวบรวมข้อมูลและการเขียนสรุปผล ในการบรรลุเป้าหมาย 5 ของรัฐบาลเพียงใดอันได้แก่

1. ท้องถิ่นชุมชนมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิภาพของสมาชิก

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1.1 การมีกองทุนหมู่บ้านกองทุน	-มีกองทุนอยู่ก่อนแล้วก็กองทุน -มีกองทุนขึ้นมาใหม่จากเงินกองทุนกองทุน 1 ล้าน -รวมเงิน 1 ล้านบาทสมทบกับกองทุนหนึ่งกองทุนใด
1.2 การมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน	-มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน -มีบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับกองทุนมาให้ความรู้
1.3 ทักษะติดต่อกองทุนหมู่บ้าน	-มีความต้องการอยากให้เกิดกองทุนหมู่บ้าน -มีกองทุนหมู่บ้านสามารถพัฒนาอาชีพและรายได้
1.4 การมีวัตถุประสงค์ของกองทุน	-มีการพัฒนาอาชีพ -มีการสร้างงาน -มีการสร้างรายได้ -มีสวัสดิภาพของสมาชิกกองทุน
1.5 แนวโน้มความเข้มแข็งและอยู่รอดของกองทุน	-มีผู้สนับสนุนให้เกิดกองทุน -มีสมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือสมัครเป็นสมาชิกกองทุน

- 1.6 ยอดเงินในปัจจุบันของ
กองทุนหมู่บ้าน
- จำนวนสมาชิกกองทุน
  - จำนวนเงินออมและเงินทุน
  - ยอดคงเหลือของกองทุน 1 ล้าน

2. ท้องถิ่นมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

- ตัวแปร
- 2.1 คณะกรรมการบริหารกองทุน
- ลักษณะค่าของตัวแปร
  - มีคณะกรรมการบริหารกองทุน
  - จำนวนคณะกรรมการบริหารกองทุน
  - มีการคัดเลือกคณะกรรมการตามระเบียบกองทุน
- 2.2 ระเบียบการบริหารกองทุน
- มีระเบียบการบริหารกองทุน
  - มีการร่วมกันสร้างตามระเบียบ
- 2.3 การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหาร
- มีการประชุมของคณะกรรมการ
  - มีการรับสมัครสมาชิก
  - มีการจัดทำบัญชีเป็นปัจจุบัน
  - มีการรับเงินฝาก
  - มีการระดมทุนเงินฝาก
- 2.4 การตัดสินใจเงินกู้
- มีระเบียบการกู้และขอกู้
  - มีระเบียบการคิดดอกเบี้ย
  - จำนวนผู้กู้ที่ได้รับการพิจารณาเงินกู้
  - จำนวนผู้กู้ที่ไม่ได้รับการพิจารณาเงินกู้
  - จำนวนผู้กู้ที่มีความพอใจกับเงินกู้
  - จำนวนผู้กู้ที่ไม่มีความพอใจกับการพิจารณาเงินกู้
- 2.5 มีการจัดสรรผลประโยชน์
- จำนวนยอดกองทุนสะสมจาก 1 ล้านบาท
  - จำนวนดอกเบี้ยที่ได้รับ
  - มีการจัดสรรผลประโยชน์อย่าง

ยุคิธรรม

3. ท้องถิ่นชุมชนมีกระบวนการพึ่งตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเองและมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
3.1 มีความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง	- ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง - มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
3.2 มีการปฏิบัติในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง	- มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการบริหารกองทุน - มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการประกอบอาชีพของผู้
3.3 มีความเข้าใจเรื่องการพึ่งตนเอง	- ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องการพึ่งตนเอง - มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการพึ่งตนเอง
3.4 มีการปฏิบัติในเรื่องการพึ่งตนเอง	- มีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการบริหารกองทุน - มีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการประกอบอาชีพ
3.5 มีความเข้าใจเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น	- ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น
3.6 มีการปฏิบัติในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น	- มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการบริหารกองทุน - มีการนำหลักภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการดำเนินกิจการของผู้

4. เศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศได้รับการกระตุ้นและภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

ตัวแปร

4.1 การกระตุ้นให้มีภูมิคุ้มกันระดับ
ประชาชนของกองทุนโดยรวม

ลักษณะค่าของตัวแปร

-มีการชี้แนะเรื่องกองทุนใน
เข้าใจหลักการสำคัญที่ว่ากองทุน
หมู่บ้านเป็นของสมาชิกทุกคนมิใช่เงิน
ของรัฐบาลให้ยืม

-มีความเข้าใจของสมาชิกกองทุนเกี่ยว
กับการดำเนินงานกองทุน
ว่าจะต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุนด้วย
ตนเองถ้าผู้กู้ไม่ชำระคืนจะต้องจัดการ
เองให้ได้ มิใช่รอรัฐบาลจัดการ

-สมาชิกเห็น โอกาสในการใช้กองทุนที่
ถูกต้อง

4.2 ภูมิคุ้มกันระดับกิจการของผู้กู้
ละคน

-ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการแต่
ดำเนินการประกอบอาชีพโดยไม่กู้หนี้
จากแหล่งที่ดอกเบี้ยแพง

-ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนิน
การประกอบอาชีพโดยใช้หลักการพึ่ง
ตนเองทางเทคโนโลยี

-ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนิน
การประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงการ
บริโภคเองและมีตลาดที่แน่นอน

5. ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

ตัวแปร

5.1 ศักยภาพเดิมของบริบทมีมากน้อย
เท่าใด

ลักษณะค่าของตัวแปร

-สภาพของป่า

-จำนวนของประชากร

-อาชีพครั้งแรกของประชากร

-ถนน

-ไฟฟ้า

-ประปา

- 5.2 การดำเนินงานเท่าที่ผ่านมามีศักยภาพในด้านต่าง ๆ
- 5.2.1 ทุนด้านการเงิน -จำนวนเงินกองทุนในหมู่บ้าน
-จำนวนกลุ่มต่าง ๆ และจำนวนเงิน
- 5.2.2 ทุนด้านทรัพยากรทางกายภาพ -จำนวน, ลักษณะประชากร
-การประกอบอาชีพ
-สภาพของที่ดิน
- 5.2.3 ทุนทางด้านวัฒนธรรมประเพณี -จำนวนวัด/มัสยิด/โบสถ์
-การใช้ภาษาพื้นบ้าน
-มีโบราณสถาน-โบราณวัตถุ
-ภูมิปัญญาชาวบ้าน
-งานประเพณี
- 5.2.4 ทุนทางปัญญา -จำนวนโรงเรียนในหมู่บ้าน
-จำนวนผู้ที่จบการศึกษาในระดับต่าง ๆ
-จำนวนนักเรียนในระดับต่าง ๆ
-จำนวนภูมิปัญญาชาวบ้าน
- 5.3 มีความเข้มแข็งในการทำการกิจการของผู้
 5.3.1 ลำขาย -จำนวนผู้คนที่ดำเนินกิจการอย่าง
 5.3.2 การบริการในชุมชน ยั่งยืน
 5.3.3 อุตสาหกรรมในครัวเรือน
 5.3.4 การเกษตร
 5.3.5 การลดรายจ่ายพัฒนาอาชีพ

ปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้างที่สนับสนุนหรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกอง

ทุน

1. ปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุน

- ตัวแปร ลักษณะค่าของตัวแปร
- 1.1 การมีส่วนร่วมในการจัดตั้ง -มีใครบ้างมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน
ทุน กองทุนจำนวนมากน้อยเพียงใด

- 1.2 มีกองทุนเดิมในหมู่บ้าน -จำนวนกองทุนเดิมในหมู่บ้าน
-จำนวนเงินสะสมในหมู่บ้าน
- 1.3 มีกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน -จำนวนกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน
2. ปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา
- ตัวแปร ลักษณะค่าของตัวแปร
- 2.1 มีการไม่สนับสนุนในการจัดตั้งกองทุน -จำนวนผู้ไม่เห็นด้วยในการจัดตั้งกองทุน
- 2.2 มีความไม่พึงพอใจในการจัดตั้งกองทุน -จำนวนผู้ที่ไม่พึงพอใจในการตัดสินใจ
- 2.3 ไม่มีเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน -จำนวนผู้ที่ไม่ยอมส่งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน
3. การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้
- ตัวแปร ลักษณะค่าของตัวแปร
- 3.1 มีเครือข่ายขององค์กรย่อยภายในชุมชน -มีองค์กรผู้ประกอบอาชีพเดียวกัน
-มีองค์กรผู้ประกอบอาชีพเสริมกัน
-องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน
- 3.2 มีองค์กรแหล่งความรู้ที่เสริมการประกอบอาชีพและดำเนินชีวิตในชุมชน -มีหน่วยองค์กรมาให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต
-มีการจัดตั้งองค์กรแหล่งความรู้ในชุมชน
- 3.3 มีองค์กรภายนอกชุมชนที่เชื่อมโยงกับองค์กรภายในชุมชน -มีการจัดตั้งโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
-มีการจำหน่ายหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลที่เชื่อมกับตำบลอื่น ๆ
4. การค้นหาตัวชีวิตความเข้มแข็งของชุมชน
- 4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนดตัวแปร ลักษณะค่าของตัวแปร

ความเข้มแข็งของชุมชน	เกณฑ์ที่ใช้วัด
1. มีความสามัคคี	มาก ปานกลาง น้อย
2. มีความซื่อสัตย์	มาก ปานกลาง น้อย
3. ยกย่องคนทำดี	มาก ปานกลาง น้อย
4. มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	มาก ปานกลาง น้อย
5. มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม	ใช่ ไม่ใช่
6. มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	เพิ่มขึ้น ลดลง เท่าเดิม
7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น	เพิ่มขึ้น ลดลง เท่าเดิม
8. มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร	เพิ่มขึ้น ลดลง เท่าเดิม
9. มีการประชุมรับฟังความคิดเห็น ของสมาชิก	มาก ปานกลาง น้อย
10. มีการช่วยเหลือสตรี เด็กและกลุ่ม ผู้ด้อยโอกาส	เพิ่มขึ้น ลดลง เท่าเดิม
11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	ใช่ ไม่ใช่ ไม่แน่ใจ
12. มีแผนงานชุมชนโดยสมาชิก	ใช่ ไม่ใช่
4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะประชาชนในท้องถิ่น	
ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
ความเข้มแข็งของชุมชน	-สมาชิกในชุมชนมีอาชีพเลี้ยง ครอบครัวได้
	-สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี
	-มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ชาวบ้านชุมชนจันทราพายัพ ต.โนนเมือง อ.เมือง จ.นครราชสีมา ซึ่งมีทั้งหมด 616 คน

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน และสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู้ สมาชิกทั่วไปชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน ผู้นำอาสา ผู้นำกลุ่มอาชีพของชุมชนจันทราพายัพ อ.เมือง จ.นครราชสีมา

จำนวนประชากรในชุมชนจันทราพาย์ทั้งหมด 616 คน ทำการสุ่มตัวอย่างได้ 242 คน (ข้อมูลจากการสำรวจของผู้วิจัย ตั้งแต่วันที่ 19 ธ.ค. 2544 – 5 ก.พ. 2545) โดยใช้ตาราง Krejcie และMorgan

การสุ่มคณะกรรมการกองทุนทำการสุ่มร้อยละ 50 ของคณะกรรมการทั้งหมด 13 คน

การสุ่มสมาชิกกองทุนหมู่บ้านร้อยละ 50 ของสมาชิกทั้งหมด 132 คน และสมาชิกที่ได้ รับอนุมัติเงินกู้ทำการสุ่มร้อยละ 50 ของทั้งหมด 55 ราย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อใช้ในการสังเกตและการสัมภาษณ์ ได้แก่ แบบรายงานต่าง ๆ (บร.) มีดังนี้

- 1) บร. 1 คือ แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน
- 2) บร. 2 คือ แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน
- 3) บร. 3 คือ แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุน หมู่บ้าน และชุมชนเมือง
- 4) บร. 4 คือ แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน
- 5) บร. 5 คือ แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง
- 6) บร. 6 คือ แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง
- 7) บร. 7 คือ แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็ง ของชุมชนในทัศนะของประชาชน
- 8) บร. 8 คือ โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (เขียนแผนธุรกิจผู้ประกอบการ SMEs)
- 9) บร. 9 คือ แบบบันทึกการสัมภาษณ์
- 10) บร. 10 คือ แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน
- 11) บร. 11 คือ แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี
- 12) บร. 12 คือ การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ประเมินโครงการได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ แหล่งข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งที่เก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่สามารถให้ข้อมูลตามตัวชี้วัด

ที่กำหนด เพื่อใช้ตอบประเด็นคำถาม โดยจะต้องมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของโครงการ ซึ่งจำแนกแหล่งข้อมูล ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้ประเมินสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลข้อมูลได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง เช่น การสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนและชาวบ้าน การสังเกต ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์และความต้องการใช้ข้อมูลของผู้ประเมิน

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้ประเมินได้เลือกใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลไว้แล้ว มีความสะดวก รวดเร็ว และประหยัดทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายในการเก็บรวบรวมข้อมูลมากกว่า เช่น เอกสารเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุนเงินล้าน, ระเบียบกองทุนชุมชนจันทราพายัพ, ข้อมูลจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) และข้อมูลสาธารณสุขประจำชุมชนจันทราพายัพ ซึ่งการนำข้อมูลจากแหล่งข้อมูลนี้ มาใช้จะต้องมีการตรวจสอบความถูกต้อง และความเชื่อมั่นของข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการประเมินโครงการนั้นมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายที่ได้นำมาใช้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ ดังนี้

1. การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเผชิญหน้าระหว่างผู้ประเมินกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นรายบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เพื่อสนทนากันในประเด็นที่ผู้ประเมินต้องการข้อมูลตามแบบรายงาน (บร.) ต่างๆ ซึ่งมีการเลือกเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และเลือกผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

บร.1 แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชน สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน, พระภิกษุ, ผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน

บร.2 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน สัมภาษณ์ตามครัวเรือน โดยการสุ่มตัวอย่าง 50% จากจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 50 ครัวเรือน

บร.3 แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านแลชุมชนเมือง สัมภาษณ์กรรมการกองทุนเงินล้านทุกคน, ผู้นำชุมชน, สมาชิกกองทุน และไม่เป็นสมาชิกกองทุนตามความเหมาะสม

บร.4 แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน สัมภาษณ์กรรมการกองทุน, สมาชิกกองทุนและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารกองทุน

บร.9 แบบบันทึกการสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์กรรมการกองทุน สมาชิกกองทุนและชาวบ้านที่ไม่ใช่สมาชิกกองทุนเงินล้าน จำนวน 50% ของชาวบ้านทั้งหมดในหมู่บ้าน

บร.11 แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี สัมภาษณ์ชาวบ้านที่กู้เงินกองทุนเงินล้าน

2. การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน เป็นการอภิปรายกลุ่มลักษณะหนึ่ง ซึ่งเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกที่เข้าร่วมประชุม มาร่วมแสดงความคิดเห็นที่ได้รับการกระตุ้น จากคำถามของผู้ประเมินตามแบบรายงาน (บร.1-12) โดยมีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็น และปฏิกิริยาของสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมระหว่างการแสดงความคิดเห็น ที่อาจจะนำไปใช้ประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งการจัดประชุมเวทีชาวบ้านมีทั้งในระดับชุมชน และระดับเขต ตามกำหนดของแบบบร.ต่างๆ ดังนี้

บร. 5 จัดเวทีการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีผู้นำชุมชน ประธานและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ที่ยังไม่ได้ตั้งกองทุนเข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยนบทเรียน เรื่องกฎระเบียบกองทุนมีแบบใดบ้าง แบบใดคิดว่าดีที่สุด และปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น

บร. 6 จัดกลุ่มเสวนาสมาชิกกองทุนที่กู้เงินและกิจกรรมประกอบอาชีพเดียวกันในระดับชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันถึงประสบการณ์และปัญหาของแต่ละบุคคล

บร. 8 จัดทำแผนงาน โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยบันทึกกองทุนรวมตัวกันทุกชุมชนในเขตความรับผิดชอบ ช่วยกันวิเคราะห์จัดทำแผนงานโครงการธุรกิจชุมชนที่เหมาะสมกับชุมชนที่ปฏิบัติงาน โดยใช้ข้อมูลทั้งบริบทชุมชน ศักยภาพชุมชน การตลาดมาวิเคราะห์

บร. 12 จัดเวทีวิเคราะห์ทำแผนแม่บทชุมชนระดับตำบล โดยกระบวนการ AIC หรือ FSC ผู้เข้าร่วมประชุมคือผู้นำชุมชนทางการและไม่เป็นทางการทุกชุมชน

1. การสังเกต (Observation) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมของชาวบ้านในหมู่บ้านตามโครงสร้างของพฤติกรรมที่ต้องการสังเกต โดยที่ชาวบ้านไม่รู้ตัว จะทำให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่ต้องการจำแนกออกเป็น

1.1 การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้ประเมินเข้าร่วมเป็นสมาชิกคนหนึ่งของชาวบ้านในชุมชน เช่น การเข้าร่วมงานบุญประเพณีต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น การเข้าร่วมประชุมประจำเดือน แล้วดำเนินการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของเศรษฐกิจ การเป็นหนี้สิน ความสามัคคีของคนในชุมชน ตลอดจนความเข้มแข็งของชุมชน โดยที่ชาวบ้านรับทราบว่าตนเองกำลังถูกเก็บรวบรวมข้อมูล การกระทำดังกล่าวจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน แต่ไม่สามารถจับบันทึกได้ทันทีที่อาจจะทำให้ข้อมูลบางส่วนอาจเกิดการสูญหาย

1.2 การสังเกตแบบไม่มีส่วนรวม เป็นการสังเกตที่ผู้ให้การสังเกตไม่รู้สึกรู้ว่าถูกสังเกต และสามารถบันทึกข้อมูลได้ทันที เช่น การสังเกตความสามัคคีของคนในชุมชน การ

สังเกตความเข้มแข็งของชุมชนจากการจัดตั้งกลุ่มต่างๆ การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการตัดสินใจแก้ปัญหาภายในหมู่บ้านในการประชุมแต่ละครั้ง

3. แบบสอบถามและแบบสำรวจ แบบสำรวจมีข้อความหลายข้อเพื่อครอบคลุมสิ่งที่ต้องการถาม เรื่องที่ถามเป็นเรื่องของทัศนคติ เจตคติ พฤติกรรม หรือคุณธรรม คำถามที่ใช้ในแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด เป็นแบบสอบถามที่ไม่กำหนดคำตอบแต่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่ถามได้อย่างอิสระ ดังนี้

บร.3 แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สัมภาษณ์กรรมการกองทุนเงินล้านทุกคน, ผู้นำชุมชน, สมาชิกกองทุน และไม่เป็นสมาชิกกองทุนตามความเหมาะสม

บร. 7 แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้มีการจัดเก็บไว้แล้ว ซึ่งเรียกว่าข้อมูลมือสอง (Secondary data) ได้แก่

- ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)
- เอกสารบรรยายสรุปข้อมูลชุมชน
- แผนที่ชุมชน
- ข้อมูลสาธารณสุขประจำชุมชนจันทราพายัพ
- เอกสารกองทุนหมู่บ้าน เช่น ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชน

ข้อมูลดังกล่าวจะอยู่ที่ผู้นำชุมชน หรือประธานกองทุน, ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานของชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สำนักงานเทศบาลนครราชสีมา หรือแหล่งข้อมูลอื่นๆ ที่มีข้อมูลของชุมชน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลกรณีศึกษากองทุนชุมชนจันทราพายัพใช้การวิเคราะห์ข้อมูลให้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ มีดังนี้

1. เพื่อให้ได้ทราบผลการศึกษากองทุนชุมชนจันทราพายัพได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลบริบท ของชุมชน ใช้แบบรายงาน 1 ซึ่งมีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ จำนวนประชากร โดยใช้ค่าความถี่
 วยของประชากรโดยใช้ค่าร้อยละ และความถี่ จำนวนนักเรียน,จำนวนร้านค้า โดยใช้ค่าความถี่
 และรายได้ประชากรใช้ค่าเฉลี่ย

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชุมชน
 สถาปัตยกรรม สถาปนปัจจุบัน อันได้แก่ ความเป็นอยู่ การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม วัฒน
 ธรรมประเพณี ภูมิปัญญาชาวบ้าน กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน โดยการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ
 และไม่เป็นทางการ รวมทั้งรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์จะทำให้ได้ศักยภาพที่แท้จริงของชุมชน

2. เพื่อทราบการดำเนินงานของคณะกรรมการชุมชนจันทราพายัพ ได้แก่ ระเบียบกอง
 ทุน การพิจารณาอนุมัติเงินกู้ การทำบัญชี และการชำระคืน

การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วย ระเบียบกองทุน การรับสมัคร
 สมาชิก การจัดสรรผลประโยชน์กองทุน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้บัญชีกองทุน 1
 ล้านบาทกองทุนชุมชนจันทราพายัพ เรื่องการชำระคืน จำนวนเงินผู้กู้ส่งคืนเงิน โดยใช้แบบราย
 งาน บร.4 การสัมภาษณ์คณะกรรมการอย่างเป็นทางการ และรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการ
 วิเคราะห์เอกสาร

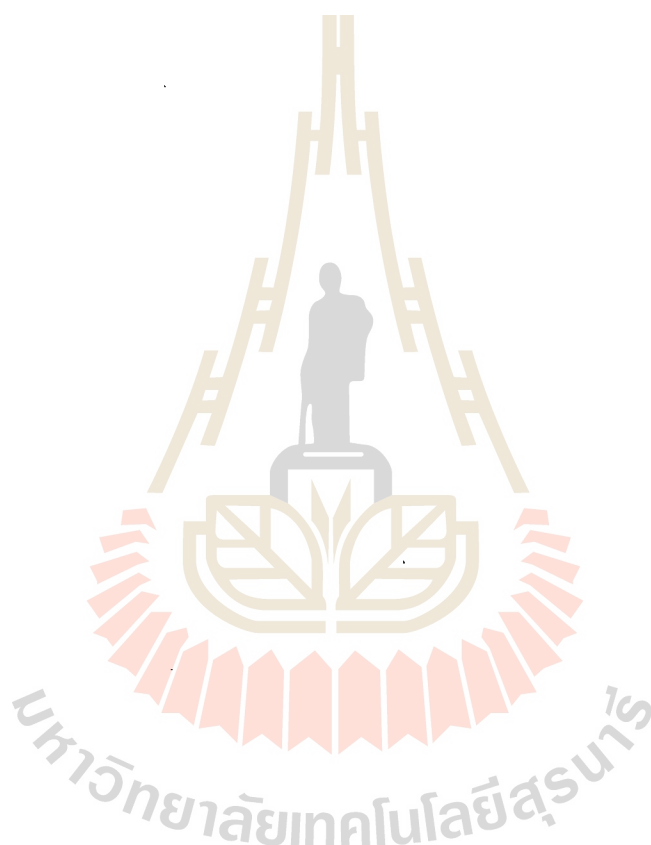
3. เพื่อทราบกระบวนการดำเนินงานของกองทุนชุมชนจันทราพายัพบรรลุเป้าหมายที่รัฐ
 บาลตั้งไว้มากน้อยเพียงใด

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การบริหารกองทุนของคณะกรรมการ
 ระเบียบการบริหารกองทุน การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหาร การตัดคืนเงินกู้ การพึ่ง
 พาดตนเอง ความเข้มแข็งของกองทุน ความเข้มแข็งของผู้กู้ โดยใช้แบบรายงาน บร.4 บร.5 บร.6
 และ บร.11 ได้มาซึ่งข้อมูลโดยการสัมภาษณ์คณะกรรมการ สมาชิกกองทุนอย่างเป็นทางการและ
 ไม่เป็นทางการ แบบสำรวจปลายเปิด ซึ่งผลที่ได้จากการวิเคราะห์ทำให้ทราบถึงกระบวนการ
 บริหารดำเนินงาน ข้อดี ข้อบกพร่องของการบริหารกองทุนชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ จำนวนกองทุนในชุมชน จำนวนสมาชิก
 สมัครเป็นสมาชิกกองทุน จำนวนเงินออมและเงินทุน จำนวนคณะกรรมการกองทุน จำนวนผู้
 ที่ได้รับการอนุมัติเงินกู้ จำนวนผู้ที่ไม่ได้รับการอนุมัติเงินกู้ จำนวนยอดกองทุนสะสม 1 ล้านบาท
 จำนวนดอกเบี้ยที่ได้รับ จำนวนผู้กู้ที่ดำเนินกิจการอย่างยั่งยืน โดยใช้แบบรายงาน บร.4 บร.5
 บร.6 และ บร.11 จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสารกองทุน

4. เพื่อทราบปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้า
 หมายกองทุนชุมชนจันทราพายัพ

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายกองทุน โดยใช้แบบรายงาน บร.2 บร.4 บร.5 บร.7 บร.11 และ บร.12 การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์กรรมการและสมาชิกกองทุน การรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร

บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนชุมชนจันทราพำไพในบทนี้ กล่าวถึง ผลการติดตามการประเมินโครงการ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม

ตอนที่ 3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

ตอนที่ 4 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

จากการเปิดเผยข้อมูลความอยู่ดีกินดีของคนไทย โดยสำนักคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ยอมรับว่าความอยู่ดีกินดีของคนไทย หลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยโดยรวมลดลง โดยมีสาเหตุจากการว่างงาน ความไม่มั่นคงในการทำงาน ความยากจนมีเพิ่มขึ้น ความแตกต่างระหว่างรายได้สูงขึ้นและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีน้อยลง

บทสะท้อนถึงความอยู่ดีมีสุขของคนไทยที่ถดถอยเนื่องมาจากวิกฤตเศรษฐกิจ คือ ความยากจน เพราะก่อนวิกฤตเศรษฐกิจมีสัดส่วนของคนยากคนอยู่ร้อยละ 11.4 หรือประมาณ 6.8 ล้านคน ในปี 2539 แต่เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ สัดส่วนคนยากจนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 13 หรือประมาณ 7.9 ล้านคน ในปี 2541 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 15.9 หรือ 9.9 ล้านคนในปี 2542 ก่อนจะเริ่มลดลงเมื่อเศรษฐกิจส่งสัญญาณฟื้นตัวทำให้ในปัจจุบันมีประมาณ 8.2 ล้านคน หรือร้อยละ 13 สำหรับวิกฤตเศรษฐกิจได้ส่งผลกระทบต่อคนชนบทสูงกว่าคนในเมือง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นภาคที่มีปัญหาความยากจนอย่างต่อเนื่อง

ส่วนระดับรายได้ของคนไทย ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจได้ปรับลดลงชัดเจน โดยรายได้เฉลี่ยที่แท้จริงของคนไทยต่อเดือนอยู่ที่ 6,070 บาท ได้ปรับลดลงเหลือ 5,568 บาท และเริ่มกลับตัวดีขึ้นเล็กน้อยในปี 2544 ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,766 บาท คนไทยมีการปรับลดการ

ใช้จ่ายลงร้อยละ 3.5 ต่อปี ด้านการกระจายรายได้ยังมีความเหลื่อมล้ำกันมากโดยช่องว่างของรายได้ของประเทศมีมากอยู่แล้ว โดยกลุ่มคนจนสุคร้อยละ 20 แรกยังมีส่วนแบ่งรายได้ของประเทศต่ำมากเพียงร้อยละ 4.2 ขณะที่คนรวยสุคร้อยละ 20 แรกมีรายได้เกินกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 55. 4 ของรายได้ทั้งหมด

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ได้รับการช่วยเหลือจากธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ณ สิ้นเดือนกุมภาพันธ์ 2543 โดยกำหนดวงเงินให้แก่ SMEs ภายในวงเงินประมาณ 42,000 ล้านบาท ผ่านสถาบันการเงินอนุมัติสินเชื่อแก่ SMEs แล้วจำนวน 3,505 ราย เป็นวงเงิน 15,747.6 ล้านบาท เมื่อเทียบกับสิ้นเดือนกุมภาพันธ์ 2542 ที่มีจำนวนเพียง 221 ราย เป็นวงเงิน 1,265.5 ล้านบาท ประเภทอุตสาหกรรมที่กิจการ SMEs รับอนุมัติวงเงินช่วยเหลือมาก 3 อันดับแรก ได้แก่ ผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่ม ยางและผลิตภัณฑ์พลาสติก และผลิตภัณฑ์สิ่งทอ นอกจากนี้ ธปท.ให้ความอนุเคราะห์ SMEs ผ่านบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยอีกจำนวน 7,200 ล้านบาท ซึ่งขณะนี้บริษัทได้อนุมัติวงเงินให้กู้ยืมแก่ SMEs ครบวงเงินแล้ว โดยมี SMEs ที่ได้รับการอนุเคราะห์ทั้งสิ้น 631 รายและสำหรับปี 2543 ธปท. ได้จัดสรรวงเงินให้ให้แก่บริษัทเพื่อให้กู้ยืมแก่ SMEs เพิ่มเติมอีกจำนวน 9,000 ล้านบาท (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2543)

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) วิจัยพบว่า ในช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ดัชนีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับร้อยละ 69.48 และลดลงร้อยละ 66.65 ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจและหลังวิกฤต แม้ระดับความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจปรับตัวดีขึ้น แต่ก็ยังต่ำกว่าช่วงก่อนเกิดวิกฤต โดยอยู่ในระดับ 68.75 ซึ่งปัจจัยที่ทำให้ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจลดลงเนื่องจากภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจลดลงเพราะการขาดดุลการค้าและปัญหาหนี้สาธารณะและเศรษฐกิจไทยปรับตัวไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงภายนอก ทำให้ขีดความสามารถในการแข่งขันลดลงโดยดุลการค้าในปี 2539 เกินดุลร้อยละ 1.5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ แต่กลับมาเปลี่ยนเป็นขาดดุลร้อยละ 1.9 ของจีดีพีในปี 2542 – 2545 ขณะที่หนี้สาธารณะเพิ่มจากร้อยละ 14.9 ของจีดีพีในปี 2544

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน มีปัญหาต่าง ๆ รุมเร้า เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง ทรัพยากรธรรมชาติ สรุปได้ดังนี้ ปัญหาสุขภาพจิตและปัญหา

อาชญากรรม สัดส่วนของอาชญากรรมต่อประชากรได้เพิ่มขึ้นจาก 1,300 คดีในปี 2539 เป็น 1,700 คดีในปี 2543 โดยคดีที่เกิดขึ้นที่กรุงเทพถึงหนึ่งในสี่ของคดีทั้งประเทศ ขณะที่ปัญหาเสพติดแพร่ระบาดอย่างรวดเร็ว เพิ่มขึ้นจาก 2,800 คดีในปี 2539 เป็น 4,300 คดี ในปี 2543 คดียาเสพติดมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นเด็กและเยาวชน โดยมีแนวโน้มที่เด็กต่ำกว่า 15 ปี จะเสพยาเสพติดมากขึ้น

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยังคงมีปัญหาเสื่อมโทรมอยู่มาก โดยเฉพาะป่าไม้ถูกทำลายอย่างต่อเนื่องเฉลี่ย 2.4 ล้านไร่ ทรัพยากรป่าและน้ำมีแนวโน้มจะขาดแคลนมากขึ้น เนื่องจากความต้องการขยายตัวเพิ่มขึ้นส่วนมลพิษและสิ่งแวดล้อมมีปัญหารุนแรง โดยเฉพาะในเขตเมืองใหญ่ ๆ ทั้งมลพิษทางอากาศ การจราจรแออัด ปริมาณขยะและกากของเสีย

สุขภาพของคนไทยแข็งแรงขึ้น โดยการเจ็บป่วยลดลงแต่ยังมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทำลายสุขภาพ โดยภาวะความเจ็บป่วยลดลงจากร้อยละ 23.1 ในปี 2534 เหลือร้อยละ 15.1 ในปี 2544 การขาดสารอาหารของประชากรกลุ่มต่าง ๆ ลดลง แต่คนไทยส่วนใหญ่ยังขาดการป้องกันรักษาสุขภาพ ขาดการออกกำลังกายและแนวโน้มสุขภาพจิตแย่ลงเพราะปัญหาเศรษฐกิจและสังคมที่รุนแรง ขณะที่คนไทยได้รับการคุ้มครองสุขภาพแล้วเกือบร้อยละ 80

ด้านการศึกษา คนไทยได้รับโอกาสขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานเพิ่มขึ้นจาก 6.1 ในปี 2535 เป็น 7.8 ในปี 2543 แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือการพัฒนาการเรียนรู้ของคนไทยให้คิดเป็นทำเป็นยังมีน้อย รวมทั้งปัญหาคุณภาพการศึกษา

ความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยของคนไทยดีขึ้น โดยความมั่นคงเรื่องที่อยู่และสาธารณูปโภคของคนไทยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 58.6 เป็นร้อยละ 72.7

ด้านขีดความสามารถในการแข่งขันจากผลสำรวจของไอเอ็มดี ระบุว่าไทยมีความสามารถในการแข่งขันอยู่ในอันดับท้าย ๆ เมื่อเทียบกับประเทศในเอเชีย จะดีกว่าเพียงฟิลิปปินส์และอินโดนีเซียเท่านั้น

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

นับตั้งแต่รัฐบาลประกาศเปลี่ยนแปลงนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนจากระบบตะกร้าเงินไปสู่ระบบลอยตัวค่าเงินบาท ในวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 เป็นจุดใหญ่ที่มีการระบุว่าเป็นการนำไปสู่วิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นกับคนไทย ทำให้ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยได้ลดน้อยถอยลงไป ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้นำข้อมูลออกเปิดเผยถึงความอยู่ดีมีสุขของคนไทยว่าหลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจความอยู่ดีมีสุขของคนไทยโดยรวมลดลง โดยมีสาเหตุมาจากการว่างงาน ความไม่มั่นคงในการทำงาน คนยากจนมีเพิ่มขึ้น ความแตกต่างระหว่างรายได้สูงขึ้น

และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีน้อยลง ดัชนีความอยู่ดีมีสุขของคนไทยในปี 2540 อยู่ที่ร้อยละ 77.1 แต่ผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจทำให้ดัชนีโดยรวมลดลงเหลือร้อยละ 71.3 และเมื่อลงไปนในรายละเอียดพบว่า วิกฤตเศรษฐกิจทำให้ชีวิตการทำงานของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปมาก โดยการจ้างงานอยู่ที่ระดับร้อยละ 79.1 และลดชวบลลงเหลือแค่ร้อยละ 38.4 ขณะเดียวกัน รายได้ที่แท้จริงของคนไทยปรับลดลงในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจร้อยละ 6 โดยเฉพาะรายได้พิเศษคือ โบนัส ค่าล่วงเวลาลดลงมากกว่าร้อยละ 20 และกลุ่มแรงงานที่ได้รับผลกระทบเรื่องรายได้มากที่สุด ได้แก่ แรงงานนอกระบบ แรงงานในภาคเกษตรและแรงงานที่มีการศึกษาต่ำ (ณัฐพงศ์ กัทรพงศ์, 2545)

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

คนไทยในอดีตต่อกันเป็นครอบครัวใหญ่ ทั้งพ่อ แม่ ลูก ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นครอบครัวแบบขยาย ในการดำเนินชีวิต หรือวิถีชีวิตของสังคมในอดีตเป็นสังคมแบบพึ่งพาตนเอง อยู่อย่างพอเพียง ในระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ อยู่กับธรรมชาติพึ่งพาธรรมชาติที่เอื้ออำนวย มีความอุดมสมบูรณ์ ดังคำกล่าวที่ว่า ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว ลักษณะเด่นทางสังคมเป็นสังคมที่เอื้ออาหารและถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน แต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 – ฉบับที่ 7 แม้จะประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง คือ เศรษฐกิจของประเทศมีความเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ส่งผลให้เกิดปัญหาในด้านต่าง ๆ เพราะการพัฒนาเพียงด้านวัตถุเพียงอย่างเดียว รัฐบาลมีนโยบายขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรม ต้องการพัฒนาประเทศไปเป็นภาคอุตสาหกรรมทำให้ประชาชนที่อยู่ในภาคการเกษตรละทิ้งถิ่นฐานอพยพเข้ามาทำงานในตัวเมือง โดยทิ้งเด็กและคนชราไว้ที่บ้านแรงงานในภาคการเกษตรลดลง อีกทั้งสภาพครอบครัวเกิดการแตกแยก สังคมเกิดความอ่อนแอ ความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมของสังคมไทยในอดีตหายไป เกิดความล่มสลายในการดำรงชีวิตในชนบท

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1- ฉบับที่ 7 นั้น แม้จะประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง คือ เศรษฐกิจของประเทศมีความเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ก็ยังมีปัญหาในการกระจายรายได้สู่ประชาชนไม่ทั่วถึง ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านอื่นตามมาอีกมาก เช่น ค่านิยมด้านวัตถุ สังคมไทยกลายเป็นสังคมบริโภคนิยม เกิดปัญหาต่างๆ เช่น ยาเสพติด สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ อาชญากรรม ฯลฯ ท่ามกลางกระแสวัฒนธรรมของตะวันตก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของคนไทยในปัจจุบัน เกิดการถูกกลืนทางวัฒนธรรม อันมีจุดเริ่มมาจากการรับข้อมูลข่าวสารและวัฒนธรรมของต่างชาติ โดยมีรัฐจัดการแยกแยะและประยุกต์ใช้ กลุ่มผู้ที่นิยมกระแสวัฒนธรรมของตะวันตกและ

สินค้าจากต่างประเทศคือ กลุ่มวัยรุ่น และผู้ที่มีฐานะทางสังคมก่อให้เกิดภาวะขาดดุลการค้าประเทศชาติสูญเสียเงินตราออกนอกประเทศเป็นจำนวนมหาศาล

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชน การตั้งถิ่นฐานกลุ่มชนที่ตั้งหลักแหล่งในบริเวณเมืองโคราชเป็นชุมชนรุ่นใหม่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย นั่นคือสมัย สมเด็จพระนารายณ์มหาราชซึ่งครั้งนั้นได้อพยพขุนนาง ทหารและครอบครัวเป็นจำนวนมากเพื่อเป็นข้าราชการประจำเมืองนครราชสีมา ชุมชนจันทราพ่ายเป็นชุมชนที่มีมานานและเก่าแก่ประชาชนอาศัยอยู่ใกล้บริเวณวัดพ่ายบ้านเรือนเป็นบ้านไม้อยู่ห่างกันมีป่ากล้วย สระน้ำและเรือสวนของประชาชนเป็นเขตกัน ที่อยู่อาศัยมีทั้งที่เป็นเจ้าของและเช่าที่ บางส่วนได้รับความช่วยเหลือจากทางวัดโดยอาศัยที่ดินของวัดปลูกสร้างบ้านเรือนอาศัยอยู่ ประชาชนในสมัยก่อนประกอบอาชีพค้าขายบริเวณลานอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี เลี้ยงสุกร เป็ด ไก่ ไม้ รับประทาน รับประทาน ทำสวนผลไม้ จนกระทั่งบ้านเมืองเริ่มมีความเจริญขึ้นเป็นลำดับจากบ้านสวนกลายเป็นตึกแถวมีประชาชนเข้ามาอาศัยเป็นจำนวนมากขึ้น และมีการย้ายตลาดมาเปิดบริเวณหน้าวัดพ่ายได้ชื่อว่าตลาดเทศบาล 1 ก่อนปี พ.ศ. 2529 อาชีพของชาวบ้านเปลี่ยนไปตามสังคมประกอบอาชีพค้าขายไม่ว่าจะเป็นอาหาร ผักผลไม้ สินค้าเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ อาชีพดั้งเดิมเช่นการเลี้ยงสุกร การทำสวนผลไม้ จึงหายไป

1.2.2 สภาพปัจจุบัน ชุมชนจันทราพ่ายปัจจุบันเป็นชุมชนกลางใจเมืองนครราชสีมา บ้านเรือนเป็นตึกแถว อาคารคอนกรีต มีส่วนน้อยที่ยังคงสภาพบ้านไม้แบบดั้งเดิม อาชีพสภาพแวดล้อมของชุมชนเปลี่ยนไปจากสมัยก่อนเมื่อประมาณ 40 ปี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

จำนวนประชากร รวม 616 คน แบ่งเป็นเพศชาย 258 คน เพศหญิง 358 คน
 คนพิการ 6 คน มีครัวเรือนทั้งหมด 284 ครัวเรือน มีบ้าน 307 หลังคาเรือน
 (ข้อมูลจากการสำรวจของผู้ทำการวิจัย ตั้งแต่วันที่ 19 ธ.ค. 2544 – 5 ก.พ. 2545)

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรในชุมชนจันทราพายัพ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1 วัน - 3 ปีเต็ม	24	4
3ปี 1 วัน - 6ปีเต็ม	24	4
6ปี 1วัน - 12ปีเต็ม	46	7
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	25	4
15 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	56	9
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	295	48
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	75	12
60ปี 1วัน ขึ้นไป	71	12

จากตารางนี้แสดงให้เห็นว่า ประชากรวัย 18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ 50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม และน้อยที่สุด คือ 1 วัน - 3 ปีเต็ม และ 3ปี 1 วัน - 6ปีเต็ม จบการศึกษา สมาชิกในชุมชนไปศึกษานอกหมู่บ้าน รวม 120 คน โดยแบ่งเป็น ระดับประถมศึกษา 85 คน , ระดับมัธยมศึกษา 25 คน , สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา 10 คน สถานศึกษาในชุมชน โรงเรียนเทศบาล 3 (ยมราช) เปิดสอน พ.ศ. 2506 ในระดับ อนุบาล , ประถม1-6 และมัธยมศึกษา 1-3 รวมนักเรียน 1,323 คน ครูมีทั้งหมด 86 คน (โรงเรียนเทศบาล 3 (ยมราช) ,2544)

โรงเรียนศาสนาพุทธ คือ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพายัพ (วัดพายัพ) มีนักเรียน 25 คน ครู 5 คน (วัดพายัพ,2544)

1.2.3 เศรษฐกิจของทั้งชุมชน การประกอบอาชีพ ค้าขาย 150 ครอบครัว รับราชการ 6 ครอบครัว รับจ้าง 10 ครอบครัว บริการต่าง ๆ 32 ครอบครัว มีร้านค้า 111 ร้าน โรงงานอุตสาหกรรม ขนาดกลาง 2 โรงงาน รายได้เฉลี่ยในชุมชน ต่อครัวเรือน คือ 36,000 บาทต่อปี

(แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ชุมชนจันทราพายัพ)

1.2.4 วัฒนธรรมในชุมชน

ชุมชนจันทราพายัพประกอบด้วยคนที่มาอาศัยจากหลายจังหวัดตั้งนั้น
วัฒนธรรมในชุมชนจึงมีทั้งวัฒนธรรมจากภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลาง ภาคใต้ และวัฒนธรรม
ของชาวไทยเชื้อสายจีน

ภาษาที่ใช้ ภาษาไทย ภาษาไทยโคราช ภาษาลาว

โบราณสถาน โบราณวัตถุในเขตชุมชนจันทราพายัพมีดังนี้

1. อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี
2. หอระฆังทรงบุษบก พ.ศ.2521 วัดพายัพ
3. พระพุทธรูปโบราณ วัดพายัพ

แหล่งท่องเที่ยว ในบริเวณชุมชนจันทราพายัพมีดังนี้

1. อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี
2. ถ้ำหินงอกหินย้อย วัดพายัพ
3. การแสดงเพลงโคราช ข้างอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี
4. สวนภูมิวิรักษ์ สำหรับออกกำลังกาย พักผ่อนหย่อนใจ

1.2.5 ภูมิปัญญาชาวบ้าน

1. ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

การตัดเย็บเสื้อผ้า

- นางนภภรณ์ วงศ์อุดมทรัพย์ อายุ 48 ปี ประสบการณ์ 12 ปี ที่อยู่
174/1 ถ.จักรี ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครราชสีมา

- นางสาววัชรินทร์ แสงศิริ อายุ 30 ปี ประสบการณ์ 10 ปี ที่อยู่
174 ถ.จักรี ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครราชสีมา

- นายอาณัติ ชัตถรักษ์ อายุ 35 ปี ประสบการณ์ 10 ปี ที่อยู่
273/3-3 ถ.ยมราช ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครราชสีมา

2. ด้านการแพทย์แผนไทย

- นายชนาณัติ แสงอรุณ อายุ 33 ปี ประสบการณ์ 10 ปี ชำนาญ
ด้านสมุนไพรไทย ที่อยู่ร้านคลังสมุนไพร (หน้าวัดพายัพ) ถ.ชุมพล ต.ในเมือง อ.เมือง
จ.นครราชสีมา

3. กองทุนและธุรกิจชุมชน ผู้นำในการจัดการกองทุนของชุมชน

- นางมลลดา เทานอก อายุ 45 ปี ตำแหน่งประธานชุมชนจันทราพายัพ
ที่อยู่ 3 ถ.จักรี ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครราชสีมา

4. ด้านภาษา วรรณกรรม ปรัชญา ศาสนาและประเพณี

- พระศรีธรรมมารักษ์ ทิฏฐฐุมโม ประสพการณ์ 33 ปี เชี่ยวชาญด้านการสวดมนต์ให้ถูกต้องขระวิธี เทศน์ธรรมะ เทศน์มหาชาติ เป็นกรรมการตัดสินการสวดทำนองสรภัญญะ ที่วัดพายัพ

- พระมหาลอนอม ถาวโร ประสพการณ์ 23 ปี เชี่ยวชาญด้านการสวดมนต์ให้ถูกต้องขระวิธี เทศน์ธรรม (วัดพายัพ,2543)

1.2.6 องค์กรชุมชน

- กองทุนยา กิจกรรมหลักคือ ขายยาให้แก่สมาชิกในชุมชน ตั้งขึ้นเมื่อ 29 ตุลาคม 2544 ประธานกลุ่ม นางมลลดา เทานอก จำนวนสมาชิกเริ่มก่อตั้ง 10 คน ปัจจุบันมีสมาชิก 50 คน เงินทุนเริ่มก่อตั้ง 500 บาท ปัจจุบันมีเงินทุน 1,000 บาท

- กองอาชีพ กิจกรรมหลักคือ รวมกลุ่มและขายสินค้ารายย่อย ตั้งขึ้นเมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2541 ประธานกลุ่ม นางมลลดา เทานอก จำนวนสมาชิกเริ่มก่อตั้ง 10 คน ปัจจุบันมีสมาชิก 20 คน เงินทุนเริ่มก่อตั้ง 1,000 บาท ปัจจุบันมีเงินทุน 40,000 บาท

- กลุ่มเงินออมสัจจะ กิจกรรมหลักคือ การออมเงินในชุมชน ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2544 ประธานกลุ่ม นางมลลดา เทานอก จำนวนสมาชิกเริ่มก่อตั้ง 93 คน ปัจจุบันมีสมาชิก 113 คน เงินทุนเริ่มก่อตั้ง 1,110 บาท ปัจจุบันมีเงินทุน 12,550 บาท

1.2.7 ข้อมูลด้านอื่น ๆ

1) ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ ชุมชนจันทราพายัพเป็นแหล่งธุรกิจใจกลางเมืองนครราชสีมา การประกอบอาชีพส่วนมากประชาชนประกอบอาชีพค้าขาย ลักษณะเด่นของอาชีพค้าขายในชุมชนอาหาร , บริการ โดยมีจุดขายอยู่ที่ความสะดวกผู้ซื้อเข้ามาในชุมชนจะได้สินค้าที่ต้องการ

2) วัฒนธรรมประเพณีที่เด่น ๆ ในชุมชนจันทราพายัพมีการทำบุญ/งานประเพณีที่สำคัญดังนี้

เดือน มกราคม ทำบุญประเพณี ขึ้นปีใหม่

เดือนกุมภาพันธ์ ทำบุญประเพณี ตรุษจีน (วันขึ้นปีใหม่ของชาวจีน)

เดือนมีนาคม ทำบุญประเพณี วันมาฆบูชา , งานฉลองชัยทำน

ท้าวสุรนารี

เดือนเมษายน ทำบุญประเพณี วันสงกรานต์

เดือนตุลาคม ทำบุญประเพณี ออกพรรษา/สารทไทย

เดือนพฤศจิกายน ทำบุญประเพณี ลอยกระทง

เดือนธันวาคม ทำบุญประเพณี ส่งท้ายปีเก่า

3) ลักษณะที่เป็นศักยภาพด้านดี ชุมชนจันทราพายัพมีศักยภาพที่ดีในด้านกายภาพ คือ ที่ตั้งของชุมชนซึ่งอยู่กลางเมืองนครราชสีมา เป็นแหล่งความเจริญ การค้าขาย การคมนาคมขนส่งสะดวก ประชาชนมีการประกอบอาชีพส่วนใหญ่ค้าขายและบริการต่าง ๆ เป็นแหล่งจับจ่ายใช้สอยของประชาชนทั้งในและต่างอำเภอ

4) ลักษณะที่สื่อถึงความไม่เข้มแข็ง ชุมชนจันทราพายัพมีลักษณะบางประการที่สื่อถึงความไม่เข้มแข็งของชุมชนดังนี้

4.1 อาชีพค้าขายของพ่อค้าแม่ค้าที่บางรายไม่เป็นหลักแหล่ง มีการอพยพย้ายถิ่นฐานบ่อยครั้ง

4.2 ภายในชุมชนยังอาศัยอยู่กันอย่างแออัดทำให้ไม่มีการขยายพื้นที่ในการประกอบกิจการ

4.3 ประชาชนที่ประกอบอาชีพค้าขายดำเนินกิจการในเวลาที่แตกต่างกันดังนั้นการจัดประชุมในแต่ละครั้งประชาชนจึงรับทราบข้อมูลไม่ทั่วถึง

2. ผลการประเมินโครงการภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ พบว่า

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า ในระยะเริ่มแรกของการเตรียมจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ชาวบ้านส่วนมากไม่ทราบว่า กองทุนหมู่บ้านคืออะไร วัตถุประสงค์ นโยบาย การดำเนินงาน เป็นอย่างไร เพราะเป็นนโยบายที่เร่งด่วน ประกอบกับชาวบ้านมีความคิดว่า กองทุนหมู่บ้านจะจัดให้เฉพาะหมู่บ้านที่อยู่ในเขตชนบท หรือตามเขตอำเภอต่าง ๆ มีเพียงกลุ่มชาวบ้านที่เป็นกลุ่มผู้นำชุมชนทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่กองสวัสดิการและสังคม เทศบาลเมืองนครราชสีมาจึงได้รับทราบข้อมูล

วันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2544 ชุมชนจันทราพายัพได้จัดประชาคมเพื่อจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่กอง

สวัสดิการฯ เทศบาลเมืองนครราชสีมา , เจ้าหน้าที่ธนาคารออมสิน , เจ้าหน้าที่ศูนย์แพทย์ 3 และ คณะกรรมการกองทุนที่จัดตั้งแล้วเสร็จในเขตเทศบาลเมืองนครราชสีมา เป็นที่เล็งในการประชาคมจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านฯ มีประชาชนในเขตชุมชนให้ความสนใจเข้าร่วมประชาคม เพื่อรับฟัง วัตถุประสงค์ นโยบาย วิธีการดำเนินงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ เป็นจำนวน 135 ครั้ง เรือน ทำให้ชาวบ้านเข้าใจในโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ เพิ่มขึ้น รวมทั้งสมาชิกกลุ่มเงินฝากตั้งจะ และสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน

แต่ยังมีชาวบ้านบางส่วนที่มีความเข้าใจในนโยบายไม่กระจ่างชัดและมี ส่วนน้อยที่ไม่เข้าใจ เนื่องจากการที่ประกอบธุรกิจส่วนตัวไม่สามารถเข้าร่วมประชาคมได้ โดย จะรับรู้ข่าวสารกองทุนหมู่บ้านฯ จากสื่อโทรทัศน์ และวิทยุ

ในปัจจุบันขณะที่กองทุนชุมชนจันทราแพทย์ปล่อยเงินกู้ให้แก่สมาชิก กองทุนฯ กลุ่มคนที่สนใจต้องการกู้เงินจากกองทุน ได้รับทราบนโยบายกองทุนหมู่บ้านฯจากคณะกรรมการ , สมาชิกผู้กู้, สมาชิกกลุ่มเงินออมตั้งจะ ซึ่งทำให้ชาวบ้านในชุมชนเข้าใจนโยบายกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติน่ามากขึ้น เมื่อเทียบกับระยะแรกที่รัฐบาลประกาศโครงการ

2) เงิน 1 ล้านบาท ชุมชนจันทราแพทย์ได้รับการจัดสรรเงิน 1 ล้านบาท วันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 โดยให้สมาชิกผู้กู้เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลด รายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินตามวัตถุประสงค์ของโครงการ คณะกรรมการกองทุนสามารถอนุมัติ ไม่เกินรายละสองหมื่นบาท ส่วนผู้กู้ฉุกเฉินรายละไม่เกิน ห้าพันบาท โดยมีการประชุมเพื่อพิจารณา อนุมัติเป็นราย ๆ ไป ชุมชนจันทราแพทย์ได้อนุมัติเงินกู้ไปแล้ว 5 งวด โดยงวดที่ 1 อนุมัติให้ผู้กู้ จำนวน 17 ราย จำนวนเงิน 387,000 บาท งวดที่ 2 อนุมัติให้ผู้กู้จำนวน 13 ราย จำนวนเงิน 195,000 บาท งวดที่ 3 อนุมัติให้ผู้กู้จำนวน 9 ราย จำนวนเงิน 175,000 บาท งวดที่ 4 อนุมัติ ให้ผู้กู้จำนวน 5 ราย จำนวนเงิน 95,000 บาท และงวดที่ 5 อนุมัติให้ผู้กู้จำนวน 11 ราย จำนวน เงิน 205,000 บาท ผู้กู้ปัจจุบันมีทั้งหมด 55 ราย เป็นเงินทั้งสิ้น 1,057,000 บาท สมาชิกผู้กู้ส่วน มากมีอาชีพค้าขาย เป็นจำนวน 52 ราย อีก 3 ราย คือ ช่างซ่อมวิทยุโทรทัศน์ , มอเตอร์ไซด์

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน พบว่า การจัดหาคณะกรรมการหมู่บ้าน โดย วิธีการคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ และความรับผิดชอบในด้านที่จะเป็นประโยชน์ต่อกองทุน เช่น บัญชี , การเงิน ได้รายชื่อคณะกรรมการทั้งหมด 13 คน จากนั้นจึงทำการประชาคมลงคะแนน เสียงโดยสมาชิกยกมือให้ความเห็นชอบ จากนั้นแบ่งหน้าที่งานตามความรู้ความสามารถของคณะ กรรมการแต่ละคน

คณะกรรมการกองทุนฯ ทั้ง 13 คน ประกอบด้วยคณะกรรมการกองทุน ,รองประธานกองทุน ,เลขานุการ , เภรัญญิก , นายทะเบียน ,ประชาสัมพันธ์และกรรมการอื่นอีก 7 คน โดยชุมชนจันทราพายัพมีส่วนของคณะกรรมการผู้ชาย 7 คน ผู้หญิง 6 คน

4) ผู้สมัครขอกู้ พบว่าเป็นชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนจันทราพายัพและมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อบังคับของกองทุน เป็นบุคคลที่มีความซื่อสัตย์ รักษาทรัพย์ดี ในระยะเริ่มแรกชุมชนมีสมาชิกจำนวน 93 คน สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุนในรูปแบบของการถือหุ้น / การออม เป็นเงิน 12,550 บาท ค่าธรรมเนียม 958 บาท โดยสมาชิกจะฝากเงินตั้งจะทุกเดือนเป็นการสร้างนิสัยในการออมแก่สมาชิกกองทุน หลังจากจัดสรรเงิน 1 ล้านบาทแล้ว จำนวนสมาชิกที่กู้เงินจากกองทุนมีทั้งสิ้น 55 ราย

5) ทนุสะสมของหมู่บ้าน พบว่าชุมชนจันทราพายัพเมื่อเริ่มก่อตั้งกองทุนวันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2544 มีเงินออม 12,550 บาท กองทุนยามีเงินทุนสะสม 1,000 บาท กองทุนอาชีพ มีเงินทุนสะสม 40,000 บาท ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านฯ มีการปล่อยเงินให้สมาชิกกู้ยืมเงินเป็นจำนวนเงิน 1,057,000 บาท กำไรจากการปล่อยเงินกู้จำนวน 16,840 บาท

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า ผู้กู้ต้องจัดทำคำขอกู้ ส่งแก่คณะกรรมการกองทุนฯ จะมีการพิจารณาผู้กู้โดยดูจากหลักเกณฑ์เบื้องต้น 5 ประการ คือ ประวัติและอุปนิสัย , หลักประกัน , ความสามารถในการชำระหนี้ โดยดูจากรายได้ผู้กู้ , เงินทุนของผู้กู้ในการประกอบอาชีพ และสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อกิจการของผู้กู้ จากนั้นกรรมการจะร่วมพิจารณาผู้กู้แต่ละราย โดยกรรขมือออกเสียง ผู้ขอกู้ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ 2 ใน 3 ของคณะกรรมการทั้งหมด แล้วจึงจะมีการอนุมัติเงินให้ผู้ขอกู้ ทั้งนี้คณะกรรมการกองทุนสามารถอนุมัติได้ไม่เกินรายละสองหมื่นบาท หากผู้กู้มีประวัติด้านการเงินไม่ดีคณะกรรมการมีการเรียกประชุมสมาชิกเพื่อร่วมกันวินิจฉัยชี้ขาด

กระบวนการคัดเลือกผู้ขอกู้ของกองทุนดังที่กล่าวข้างต้น ทำให้เกิดความโปร่งใส บริสุทธิ์ ยุติธรรม ในการปฏิบัติงาน คณะกรรมการมีส่วนช่วยกันร่วมออกความคิดเห็นก่อให้เกิดความคิดและการแก้ปัญหาาร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม สามารถให้คำชี้แจงแก่สมาชิกได้ในการพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติเงิน

ข้อจำกัดในกระบวนการนี้ คือ ก่อให้เกิดความล่าช้าในกรณีที่ผู้ขอกู้มีจำนวนมาก

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า การจัดทำบัญชีที่ทางเจ้าหน้าที่ธนาคารออมสิน และส่วนของอำเภอเมืองใช้รูปแบบการทำบัญชีที่ต่างกัน ทำให้เกิดความสับสนแก่हरुญก ในระยะแรก ไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าใช้รูปแบบการทำบัญชีแบบใด ต่อมาได้ข้อสรุป คือ ยึดแบบของธนาคารออมสิน ซึ่งต้องจัดทำสรุปรายได้อันเกิดจากกองทุน 1 ล้านบาท ทุกสิ้นเดือนส่งแก่เจ้าหน้าที่ในส่วนของอำเภอเมือง และธนาคารออมสิน รายการทำบัญชีประกอบด้วย บัญชีรายรับ-จ่ายกองทุน 1 ล้านบาท , บัญชีรับ-จ่ายกองทุน (เงินออม) , ทะเบียนคุมค่าของู้ , ทะเบียนคุมลูกหนี้รายตัว , ทะเบียนคุมเงินฝากสัจจะ/ค่าหุ้น/เงินรับฝากรายตัว และทะเบียนคุมทรัพย์สินที่รับเป็นค่าหุ้น / บริจาค ของแต่ละเดือนเพื่อแสดงแก่เจ้าหน้าที่และสมาชิกในกองทุนฯ รวมถึงรายชื่อผู้ค้างชำระเงินในแต่ละเดือน เพื่อเป็นการกระตุ้นผู้ที่ยังค้างชำระเงินอีกวิธีหนึ่ง โดยहरुญกมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำสรุปบัญชีเหล่านี้ ก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการแสดงบัญชีแต่ละเดือน

ข้อจำกัด ผู้จัดทำบัญชีมีเพียงคนเดียวอาจขาดความรอบคอบในการจัดทำบัญชีต่าง ๆ ได้

3) การรับชำระหนี้ พบว่า กองทุนจันทราพายัพ เมื่อครบกำหนดการชำระหนี้ในแต่ละเดือนผู้กู้ต้องมาชำระเงินสดที่हरुญก และต้องเขียนใบแสดงความจำนงในการชำระหนี้ เพื่อที่हरुญกจะรวบรวมนำไปชำระต่อที่ธนาคารออมสิน และเก็บเป็นหลักฐานสำคัญในการชำระเงินกู้ แต่มีผู้กู้บางรายได้นำเงินไปชำระที่ธนาคารด้วยตนเอง เมื่อชำระเงินเรียบร้อยแล้วต้องนำหลักฐานการรับชำระหนี้จากธนาคารมาแสดงแก่हरुญก ข้อดีของการรับชำระเงินโดยการรวบรวม คือ เกิดความเป็นระเบียบ สะดวกรวดเร็วในการสรุปจำนวนเงิน , ยอดผู้ค้างชำระเงิน และการทำงานระหว่างกรรมการกับธนาคารมีความรวดเร็ว

ข้อจำกัด คือ ผู้กู้บางรายนำเงินมาชำระช้ากว่ากำหนด ทำให้เก็บรวบรวมเงินต้องใช้เวลาหลายวัน การสรุปบัญชีเกิดความล่าช้า ในกรณีที่ผู้ก้นำเงินไปชำระที่ธนาคารด้วยตนเองมีผลต่อการปฏิบัติงานของกรรมการ หากผู้กู้ไม่นำหลักฐานมาแสดงว่าชำระเงินที่ธนาคารมาขึ้นแก่กรรมการแล้ว การสรุปบัญชีจะเกิดความผิดพลาดขึ้น ก่อให้เกิดการปฏิบัติงานล่าช้า อาจเป็นช่องทางที่ผู้กู้ไม่ชำระเงินกู้ในแต่ละงวดได้

4) การแนะนำวิธีทำธุรกิจ พบว่า ผู้ขอู้ในเขตชุมชนจันทราพายัพมีอาชีพค้าขายที่ตลาด ประเภทของการค้าขาย เช่น อาหาร , ผักผลไม้ , เสื้อผ้า รวมทั้งช่างซ่อมวิทยุ , โทรทัศน์ , รับจ้าง , ช่างราชการ การแนะนำวิธีทำธุรกิจจากภาครัฐและชุมชนมีน้อย เพราะพ่อค้าแม่ค้าส่วนมากประกอบอาชีพมานานหลายปี จึงทำให้มีการแนะนำวิธีการทำธุรกิจประเภทอื่น เช่น

การรวมกลุ่มแม่บ้านผลิตสินค้าในรูปของสหกรณ์ร้านค้า แต่เนื่องจากผู้ซื้อที่มีอาชีพหลักของตนเองแล้วการรวมกลุ่มจึงไม่เกิดผล

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบระบบการบริหารจัดการ และแนะนำส่งเสริมผู้กู้ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ผลโดยตรง

1.1 จำนวนผู้กู้ พบว่า กองทุนชุมชนจันทราพายัพ ได้อนุมัติเงิน 1 ล้านบาท ให้สมาชิกกองทุนกู้จำนวนทั้งสิ้น 55 ราย จากสมาชิกทั้งหมด 113 ราย

1.2 ยอดเงินให้กู้ พบว่า กองทุนชุมชนจันทราพายัพ อนุมัติให้กู้เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 1,057,000 บาท

2. ผลกระทบโดยตรง

2.1 จำนวนผู้กู้ที่กู้ได้ สมาชิกกองทุนชุมชนจันทราพายัพ ได้ยื่นขอกู้เงินจากกองทุน ทั้งหมด 57 ราย อนุมัติ 55 ราย ไม่อนุมัติ 2 ราย

2.2 จำนวนทุนสะสมของชุมชน ปัจจุบันเงินทุนสะสมของกองทุนเป็นจำนวน 23,294 บาท และมีดอกเบียจากการปล่อยเงินกู้ 1 ล้านบาท เป็นจำนวน 16,840 บาท

2.3 การขยายกิจการของผู้กู้ พบว่า เงิน 1 ล้านบาทที่ทางกองทุนชุมชนจันทราพายัพปล่อยให้สมาชิกกู้ โดยผู้ก้นำเงินที่กู้ได้ลงทุนในกิจการเดิมของตนลงทุนในด้านอุปกรณ์และวัตถุดิบ

2.4 การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น พบว่า ผู้ก้นำเงินกู้ไปดำเนินการกิจการเดิม โดยดูจากผู้ก้นำเงินไปพัฒนาอาชีพทั้งสิ้น 55 ราย มีผู้กู้จำนวนหลายรายจะนำเงินกู้ไปลงทุนในอุปกรณ์ วัตถุดิบ ของกิจการตนเอง จากการศึกษาเจาะลึกรายกรณี

3. ผลกระทบทางอ้อม

3.1 กองทุนชุมชนมีศักยภาพและความเข้มแข็ง พบว่า เงิน 1 ล้านบาทได้ส่งเสริมศักยภาพในด้านชุมชนเป็นแหล่งเงินกู้ให้กับสมาชิกในชุมชน สมาชิกไม่ต้องกู้เงินนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง สมาชิกมีการรวมกลุ่มประชุมปรึกษารือสร้างความคิดริเริ่มร่วมกัน ชุมชนมีความเข้มแข็งขึ้นมากกว่าเดิมจากที่สมาชิกในชุมชนต่างคนต่างอยู่

3.2 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้ พบว่า การเกิดเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนจันทราพายัพ โดยอาศัยการประชุม การจัดประชาคมเป็นหลัก

3.3 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด พบว่า ชุมชนจันทราพายัพไม่มีเครือข่ายการตลาดผู้ผู้ประกอบการจะซื้อวัตถุดิบจากพ่อค้าคนกลาง ไม่มีการติดต่ออย่างเป็นทางการกับชุมชนอื่น

3.4 ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า เงิน 1 ล้านบาทช่วยส่งเสริมให้ท้องถิ่นเป็นแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ ซึ่งสะดวกและรวดเร็วทำให้ประชาชนไม่จำเป็นต้องหาแหล่งเงินทุนอื่นที่มีดอกเบี้ยสูง

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย

1) ประสบการณ์ในการดำเนินงานกิจการของผู้กู้ พบว่า ชาวบ้านในชุมชนจันทราพายัพ ประกอบอาชีพค้าขายเป็นอาชีพหลัก เพราะในเขตชุมชนเป็นศูนย์กลางการค้าของจังหวัด อาชีพค้าขายด้านสินค้าเบ็ดเตล็ด , อาหาร ,เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม , อุปกรณ์ชิ้นส่วนวัสดุต่างๆ ,รับจ้าง บริการ เช่น เสริมสวย ตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างซ่อมวิทยุ โทรทัศน์ คลินิก และรับราชการ

ผู้ประกอบการอาชีพค้าขาย รับจ้าง และบริการจำเป็นต้องมีทุนสำหรับประกอบกิจการของตนเอง แหล่งเงินทุนได้แก่ ธนาคาร , นายทุนนอกระบบ , เครือญาติ

ผู้ประกอบการอาชีพค้าขายในชุมชนมีทั้งรายใหญ่และรายเล็ก รายใหญ่ ได้แก่ ห้างร้าน ห้างหุ้นส่วนต่างๆ มีหลักแหล่งแน่นอนเงินลงทุนที่ใช้ในการบริหารจัดการเป็นวงเงินที่สูง ฐานะทางการเงินค่อนข้างมั่นคงและมีแหล่งเงินทุนหลักซึ่งได้แก่ธนาคารต่าง ๆ

ส่วนผู้ประกอบการรายย่อย ได้แก่ ร้านค้าต่างๆ , แผงลอย เมื่อเปรียบเทียบกับรายใหญ่ในส่วนนี้จะมีจำนวนมาก และมีอยู่อย่างกระจัดกระจาย สถานที่ประกอบการมีทั้งร้านที่ตั้งในชุมชน ตลาดทั้งในและนอกชุมชน เงินทุนที่ใช้ในการหมุนเวียนของกิจการเป็นวงเงินจำนวนจำกัด ขึ้นอยู่กับแหล่งเงินทุน สภาพการตลาด โดยแหล่งเงินทุนในส่วนของธนาคารมีหลักเกณฑ์หลายประการ องค์กรประกอบในการพิจารณาปล่อยเงินกู้มีมาก จึงเป็นการยุ่งยากแก่ผู้ประกอบการรายย่อย รวมถึงหาบเร่แผงลอย ดังนั้นกลุ่มคนเหล่านี้จึงนิยมใช้บริการของเงินกู้นอกระบบซึ่งมีความสะดวกรวดเร็ว ง่ายต่อการหาเงินทุน แต่มีดอกเบี้ยที่เก็บในอัตราที่สูง เช่น ร้อยละ 10 หรือร้อยละ 20 ของเงินที่กู้ไป แหล่งเงินทุนเครือญาติเป็นอีกทางหนึ่งแต่มักพบว่าเงินจากเครือญาติบางครั้งได้ไม่ทันเวลาที่ต้องการใช้จ่าย จึงไม่สะดวกมากนัก

ในการชำระเงินจากนายทุนนอกระบบใช้ระบบการเก็บเงินรายวัน โดยรวมเงินต้นและดอกเบี้ย

ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ ผู้ประกอบการส่วนมากมีระยะเวลาการประกอบการมานาน เฉลี่ย 5-10 ปี ดังนั้นการดำเนินกิจการจึงอาศัยการลองผิดลองถูก และประสบการณ์เดิม ซึ่งบางรายกิจการเจริญเติบโต ขณะที่บางรายต้องเลิกกิจการไป เพราะขาดองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่จะประโยชน์ต่อกิจการของตนเอง

ความสามารถของผู้กู้ เงินที่ใช้ในการประกอบกิจการเป็นลักษณะเงินที่หมุนเวียนตลอดเวลา มีรายรับรายจ่าย ทำให้สามารถทราบกำไรในแต่ละวัน ดังนั้นเป็นประโยชน์ต่อการชำระเงินของผู้กู้ในอนาคต

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้

1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้ยืม พบว่า ผู้กู้ที่ยื่นขอกู้เงินได้วงเงินที่แตกต่างกัน ตามการพิจารณาของคณะกรรมการ จำนวนเงินสูงสุดในการกู้คือ 50,000 บาท จำนวน 1 ราย , จำนวนเงิน 30,000 บาท 6 ราย , จำนวนเงิน 20,000 บาท 26 ราย จำนวนเงิน 15,000 บาท 14 ราย และจำนวนเงิน 10,000 บาท 8 ราย ซึ่งผู้ขอกู้นำเงินไปเป็นทุนในการประกอบอาชีพโดยไม่ต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราที่สูง ระยะเวลาผ่อนชำระ 10 เดือน จากการรวมเงินต้นและดอกเบี้ยแล้วผู้กู้ชำระคืนในจำนวนไม่สูงเมื่อเทียบกับการกู้จากนายทุนนอกระบบ ข้อจำกัดของเงินทุนคือ วงเงินที่ได้มีจำนวนไม่มากสำหรับกิจการที่ต้องใช้ทุนสูง จึงแก้ปัญหาได้เฉพาะผู้ประกอบการรายย่อยเท่านั้น

2) เงินกู้ฉุกเฉิน เป็นเงินที่ชุมชนใช้จากเงินฝากจะมาปล่อยกู้ให้แก่สมาชิกกองทุน เพื่อบรรเทาปัญหาเฉพาะหน้าโดยวงเงินที่ให้กู้รายละไม่เกิน 3,500 บาท ซึ่งในขณะนี้ผู้กู้ 2 ราย เป็นจำนวนเงิน 6,500 บาท และมีผู้ที่ต้องการขอกู้เงินในชุมชนอีกหลายราย

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้

1) การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้กู้แต่ละราย พบว่า ผู้กู้แต่ละรายนั้นประกอบอาชีพหลักได้นำเงินที่กู้ไปเป็นทุนในกิจการนั้น ๆ โดยมีทั้งผู้มีความรู้ในกิจการนั้นเป็นอย่างดีส่วนผู้ที่ประกอบกิจการแบบลองผิดลองถูก ขาดความรู้ความเข้าใจในการประกอบกิจการให้ประสบผลสำเร็จ จึงทำให้เงินกู้ไม่เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

2) การหาตลาดที่ดี พบว่า ตลาดสินค้าของผู้กุนั้นเป็นตลาดเดิมที่ผู้กู้ประกอบกิจการ ไม่ได้มีการค้นหาตลาดใหม่ ๆ ขาดการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมแนะนำด้านการตลาดที่จะสามารถขายสินค้าให้ได้อย่างเพิ่มขึ้น

3) การหาวัตถุดิบ พบว่า ผู้กู้หาวัตถุดิบจากตลาดขายส่งในตัวเมืองซึ่งราคาวัตถุดิบจะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม พ่อค้าคนกลาง หากผู้กู้มีตลาดวัตถุดิบที่มีราคาแน่นอนจะเป็นผลดีต่อกิจการของผู้กู้ในอนาคต

4) การทำบัญชี พบว่า ผู้กู้ส่วนมากไม่มีการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในแต่ละเดือน ทำให้ผู้กู้ไม่ทราบจำนวนเงินที่แท้จริงในการประกอบกิจการ รวมทั้งกำไร-ขาดทุนที่เกิดขึ้นกับกิจการของตนเอง

5) การวิเคราะห์ประเมิน พบว่า ผู้ประกอบกิจการวิเคราะห์ประเมินตลาด, วัตถุดิบ ต่าง ๆ ตามสภาพการณ์ของสังคม บางรายไม่มีการวิเคราะห์ประเมินความต้องการของตลาดทำให้กิจการไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เช่น อาชีพขายอาหาร ไม่มีการประเมินความต้องการของคนในชุมชนว่าชอบรับประทานอาหารประเภทใด ผู้ประกอบกิจการส่วนมากจะผลิตสินค้าตามความต้องการและความถนัดของตนเองเป็นหลัก

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้

1) ผลโดยตรง

1.1 รายได้เป็นเงิน พบว่า ผู้กู้แต่ละรายมีรายได้เป็นเงินในการประกอบกิจการแต่ขาดในเรื่องการทำบัญชีรับจ่าย จึงทำให้ไม่สามารถทราบรายได้เป็นเงินที่แน่นอนได้

1.2 ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ พบว่า การนำเงินกู้ไปประกอบกิจการของผู้กู้ลงทุนในด้านวัตถุดิบ อุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ผู้กู้สามารถผลิตสิ่งของออกมาเสนอขายให้แก่ตลาดได้เพิ่มขึ้น

2) ผลกระทบโดยตรง

2.1 ผู้กู้ได้ขยายกิจการ พบว่า ผู้กู้ส่วนมากนำเงินไปลงทุนด้านวัตถุดิบ อุปกรณ์ต่าง ๆ โดยการศึกษาเจาะลึกเป็นรายกรณี จำนวนเงินจะนำไปซื้อวัสดุต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ทำให้การขยายกิจการของผู้กู้ยังไม่เห็นผลที่ชัดเจน

2.2 ผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้น พบว่า ผู้กู้ใช้เทคนิคเดิมจากการประกอบกิจการโดยอาศัยประสบการณ์เดิมเป็นหลัก ขาดการประสานงานให้ความรู้เทคนิคใหม่ ๆ แก่ผู้กู้

3) ผลกระทบโดยอ้อม

3.1 ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง พบว่า เงินที่ผู้กู้ขอกู้นั้นสามารถทำให้ผู้กู้พึ่งตนเองได้โดยการนำเงินลงทุนประกอบอาชีพ มีรายได้สามารถเลี้ยงครอบครัวและชำระคืนแก่กองทุนได้โดยศึกษาจากบัญชี 1 ล้านบาทของกองทุนชุมชนจันทราพายัพ

3.2 ผู้ที่มีศักยภาพในกิจการของตนเอง พบว่า การดำเนินกิจการของผู้ที่มีเงินทุนในการประกอบกิจการซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการประกอบอาชีพ ศักยภาพที่ดีของผู้ก็คือ การประกอบกิจการ โดยมีประสบการณ์หลายปี

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ในชุมชน สรุปได้ดังนี้

1. ค้าขายอาหาร พบว่า

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ วัตถุดิบที่ใช้ในการปรุงอาหารต้องมีความสดและมีคุณภาพดี สถานที่ ฝีมือของผู้ขาย ทุนในการดำเนินงาน

กระบวนการที่ดี ได้แก่ การผลิตอาหาร ขั้นตอนการปรุงอาหารต้องมีความสะอาดและมีรสชาติที่ดีสม่ำเสมอ

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ ความสดสะอาดมีรสชาติอร่อย ในปริมาณที่พอเหมาะกับเงินที่ผู้บริโภคจ่าย

2. ขายของชำ พบว่า

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ สินค้าที่มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาด เป็นสินค้าที่ประจำวันในการดำรงชีวิต สถานที่ตั้งเหมาะสม ทุนในการดำเนินงาน

กระบวนการที่ดี ได้แก่ การจัดวางสินค้าให้เป็นที่น่าสนใจ การสั่งซื้อสินค้าที่เป็นที่ต้องการของตลาด การจัดทำบัญชี การจัดหาเงิน

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ คุณภาพของสินค้า การบริการที่ดี

3. ช่างซ่อมวิทยุ โทรทัศน์ พบว่า

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ อุปกรณ์ อะไหล่ ความรู้ความสามารถของผู้ประกอบการ แหล่งเงินทุน

กระบวนการที่ดี ได้แก่ การจัดสรรเวลา การเลือกวัตถุดิบ กระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพ ได้แก่ การทำงานอย่างปราณีต เรียบร้อยและมีฝีมือ ผู้รับบริการมีความพึงพอใจ

4. การตัดเย็บเสื้อผ้า พบว่า

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ ความรู้ของช่างตัดเย็บ เงินทุน สถานที่ตั้ง อุปกรณ์อยู่ในสภาพดีพร้อมใช้ การคัดเลือกผ้า อุปกรณ์ต่าง ๆ

กระบวนการที่ดี ได้แก่ การวางแผนการทำงาน ฝีมือของช่าง
 ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพ ได้แก่ ความปราณีตเรียบร้อยของงานตัดเย็บ
 การตรวจทานจุดบกพร่องต่าง ๆ การบริการที่ดี

4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

4.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ พบว่า

4.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า การจัดตั้งกองทุนฯ ได้ทันตามเป้าหมายที่รัฐบาลได้
 วางไว้ โดยมีกองทุนหมู่บ้านและกระจายเม็ดเงินสู่ประชาชนโดยเร็ว ซึ่งได้รับความร่วมมือจาก
 ประชาชนในชุมชน ,เจ้าหน้าที่จากภาครัฐบาล , กองทุนที่ก่อตั้งสำเร็จแล้ว มีส่วนช่วยผลักดันให้
 เกิดกองทุนชุมชนจันทราพายัพ

4.1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า มีการวางแผนในการจัดตั้งคณะกรรมการ
 แบ่งหน้าที่ตามความรู้ความสามารถ ทำงานได้ตามที่วางแผนไว้ สามารถบริหารกองทุนชุมชนของ
 ตนโดยมีระเบียบแบบแผนที่ชัดเจน การพิจารณาอนุมัติการกู้เงินแก่สมาชิกที่ยื่นเอกสารขอกู้ โดย
 ประชุมร่วมกันของคณะกรรมการ การจัดทำบัญชีเป็นปัจจุบันทุกเดือน การรับชำระหนี้มีเหรียญ
 และประธานกองทุนช่วยกันปฏิบัติหน้าที่

4.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า ภายในชุมชนมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่ง
 ตนเอง โดยอาศัยการประชุมของชุมชนเป็นแหล่งในการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้แก่กัน การเกิดกอง
 ทุนชุมชน 1 ล้านบาทขึ้นส่งผลให้ประชาชนเรียนรู้ในด้านการจัดการบริหารงานของชุมชนรวมทั้ง
 การจัดการบริหารเงินที่ตนเองได้รับ เกิดการเรียนรู้ร่วมกันว่าสมาชิกในชุมชนควรกู้จากแหล่งเงิน
 ทุนที่มีดอกเบี้ยต่ำ ทำให้ชีวิตของตนและเพื่อนสมาชิกไม่คิดหนีสินรุงรัง จึงจะทำให้ครอบครัวและ
 สังคมสงบสุข

4.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า กองทุนชุมชน
 จันทราพายัพที่ก่อตั้งขึ้นช่วยเป็นแหล่งเงินกู้ที่มีดอกเบี้ยต่ำ เป็นการส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนมี
 ทุนในการพัฒนาอาชีพหาเลี้ยงครอบครัวได้โดยไม่ต้องกู้เงินจากแหล่งเงินที่มีดอกเบี้ยสูง โดยทาง
 ชุมชนมีการประชาสัมพันธ์เพื่อทำความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อเงินกองทุน 1 ล้านบาท

4.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า ศักยภาพที่ดีของชุมชน
 จันทราพายัพ คือ สถานที่ตั้งชุมชนมีอาณาเขตที่แน่นอน อยู่กลางเมืองเป็นทำเลที่เหมาะสมแก่การ
 ประกอบอาชีพต่าง ๆ มีสาธารณูปโภคครบ มีแหล่งเสริมสร้างความรู้ให้แก่คนในชุมชน มีจำนวน
 กองทุน 3 กองทุน ได้แก่ กองทุนชุมชน 1 ล้านบาท กองทุนยา กองทุนอาชีพ จำนวนและ
 ลักษณะประชากร ชุมชนมีประชากรทั้งหมด 616 คน โดยมีวัยทำงานสูงสุดของประชากรทั้งหมด

วัฒนธรรมประเพณีมีวัดพ่ายเป็นวัดในชุมชนแหล่งโบราณสถานที่สำคัญคือ ถ้ำหินงอกหินย้อยในวัดพ่าย บริเวณใกล้เคียงคือ อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี ภูมิปัญญาชาวบ้านในด้านการตัดเย็บเสื้อผ้า อาหาร ยารักษาโรคแผนโบราณ จำนวนสมาชิกในชุมชนที่ประกอบอาชีพค้าขาย 151 ราย บริการ 30 ราย

4.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

4.2.1 ปัจจัยด้านบวก มีดังนี้

- 1) เจ้าหน้าที่ของเทศบาล และหน่วยงานของรัฐช่วยให้ความรู้ในการก่อตั้งกองทุน มีการติดตามผลงานของกองทุนทุกเดือน
- 2) คณะกรรมการกองทุนตลอดจนสมาชิกให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน จัดประชุมประชาคม การชำระหนี้ ส่งผลให้กองทุนมีรายได้เพิ่มขึ้น
- 3) ผู้กู้มีความรับผิดชอบในการชำระเงินกู้
- 4) มีกองทุนเดิม 2 กองทุน คือ กองทุนยาและกองทุนอาชีพ มีเงินทุนสะสม 41,000 บาท จำนวนสมาชิก 70 คน แสดงให้เห็นความเข้มแข็งของชุมชนความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชน
- 5) มีการอบรมบัญชีแก่เหรียญกษาปณ์ในการทำบัญชีกองทุนชุมชน
- 6) การจัดวางคณะกรรมการและระเบียบการบริหารที่แน่นอนชัดเจน

4.2.2 ปัจจัยด้านลบ

- 1) จำนวนผู้กู้ที่ส่งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยล่าช้า มีจำนวน 16 รายเป็นจำนวนเงิน 32,009 บาท
- 2) ผู้กู้นำเงินไปใช้ไม่ถูกวัตถุประสงค์
- 3) การอนุมัติเงินให้แก่ญาติพี่น้อง คนสนิทสนม ทั้งที่อยู่ในชุมชนและไม่อยู่ในชุมชน
- 4) การไม่ปฏิบัติตามของคณะกรรมการตามหน้าที่ ตามที่ได้รับมอบหมาย
- 5) การขาดการประชาสัมพันธ์กองทุนชุมชนทำให้จำนวนสมาชิกน้อยในระยะแรก
- 6) คณะกรรมการที่ขอผู้เงินส่งเงินกู้ล่าช้า มีผลทำให้สมาชิกเอาเป็นแบบอย่าง

4.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า ในชุมชนจันทราพ่ายมีกลุ่มองค์กรอาชีพเดียวกันรวมตัวกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ และอาศัยการประชุมของชุมชนสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นแก่สมาชิก โดยการถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน มีหน่วยงานของรัฐบาลและองค์กรเอกชนที่ มาให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต ชุมชนมีแหล่งความรู้ในชุมชนมี 2 แหล่ง คือ วัดและโรงเรียน

4.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

4.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดพบว่า ความสามัคคี ความซื่อสัตย์และการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง โดยค่าที่ได้จากแบบรายงาน บร.2 และการสังเกตการประชุม การร่วมมือร่วมใจเพื่อทำให้งานของชุมชนเสร็จลุล่วงด้วยดี ในชุมชนมีอาชีพสามารถหาเลี้ยงตนเองได้ 175 ครอบครัว แต่มีความมั่นคงในด้านการเงินมากขึ้นเนื่องจากมีกองทุนชุมชนเข้ามาส่งเสริมในด้านทุนประกอบอาชีพ มีการช่วยเหลือคนชราโดยผู้นำชุมชนขอการสนับสนุนเงินจากหน่วยงานราชการ เช่น กรมประชาสงเคราะห์ โดยมีการสงเคราะห์คนชราเป็นรายเดือน จำนวน 1 คน มีการมอบทุนการศึกษาแก่เด็กที่เรียนดีแต่ฐานะยากจนในวันสำคัญต่าง ๆ ในชุมชนยังมีการยกย่องคนทำความดีค่าที่ได้จาก บร.2 มีค่าน้อย เพราะต่างคนต่างต้องการเลี้ยงชีพและครอบครัวของตนเอง

4.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า สมาชิกในชุมชนมีความเข้มแข็งในการประกอบอาชีพอย่างมั่นคง โดยการเก็บข้อมูลตามแบบรายงาน บร.1 และประชาชนมีความเห็นว่าผู้ประกอบอาชีพภายในชุมชนมีเท่าเดิม เมื่อเทียบกับปีก่อน ๆ สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีและการช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่ในเกณฑ์ดีทั้งนี้จากการรู้จักของสมาชิกในชุมชนเป็นเวลานาน โดยส่วนมากจะเป็นกลุ่มคนที่ทำงานร่วมกันเป็นประจำ จากการรวมกลุ่มกันในวันสำคัญต่าง ๆ เช่น การทำบุญ การร่วมทำกิจกรรมการกุศล

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การประเมินโครงการชุมชนจันทราพำไพในบทนี้ กล่าวถึง วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สรุป และ อภิปรายผล

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ

1. สรุป อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา กองทุนชุมชนจันทราพำไพ ได้ข้อสรุปดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1.1 กองทุนชุมชนจันทราพำไพ มีการกระบวนการดำเนินงานที่บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การจัดปล่อยเงินกู้ให้แก่สมาชิกกองทุนฯ นำไปพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้และเสริมสร้างสวัสดิภาพของสมาชิก ความเป็นอยู่ของสมาชิกดีขึ้น เกิดการพึ่งพาตนเอง ทำให้สามารถเรียนรู้และร่วมกันคิดแก้ปัญหาของตนเองและชุมชน ก่อให้เกิดความเข้มแข็งทางสังคม

1.2 กองทุนชุมชนจันทราพำไพ มีกระบวนการบริหารจัดการกองทุนอย่างมีระเบียบแบบแผน มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุน มีการจัดแบ่งหน้าที่งานอย่างถูกต้องชัดเจน มีกฎระเบียบของกองทุนที่แน่นอน

1.3 เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ในชุมชน โดยที่สมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นร่วมกันแก้ไขปัญหาของตนในชุมชนระหว่างสมาชิกในกองทุนและมีการประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างชุมชนและชุมชน ทำให้เกิดองค์ความรู้ในอันที่จะพัฒนากองทุนให้ยั่งยืนต่อไป

1.4 เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับชุมชน ชุมชนจันทราพำไพมีเงินหมุนเวียนภายในชุมชน เป็นแหล่งเงินกู้ที่สำคัญช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับพื้นฐานของประเทศ เพราะสมาชิกกู้เงินไปพัฒนาอาชีพ ก่อให้เกิดรายได้แก่ตนเองและชุมชน ทำให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน คือ ความซื่อสัตย์โดยถือสัจจะเป็นหลักในการชำระคืนเงิน การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการร่วมประชุม ความสามัคคีในการร่วมกันจัดตั้งกองทุน

2 วิธีดำเนินการ

2.1 ผู้นำชุมชนเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนและสมาชิกเข้าประชุม มีเจ้าหน้าที่จาก กองสวัสดิการและสังคม จ.นครราชสีมา และเจ้าหน้าที่ธนาคารออมสินให้ความรู้ความเข้าใจเรื่อง ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชน แก่สมาชิกในชุมชนจันทราพายัพ

2.2 คณะกรรมการชุมชนจันทราพายัพ ได้รับการเลือกตั้งจากสมาชิกในชุมชนโดยมี คณะกรรมการทั้งสิ้น 13 คน เป็นชาย 7 หญิง 6 คน การจัดสรรตำแหน่งตามความรู้ความสามารถ ของกรรมการแต่ละคน การบริหารจัดการกองทุนชุมชนตามระเบียบด้วยความเรียบร้อย

2.3 กองทุนชุมชนจันทราพายัพ ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์โดยการกำหนดตัวชี้วัดและตัว แปรต่าง ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล หลักในการวิเคราะห์ใช้รูปแบบ " ชิพพีโมเดล"

2.4 การเก็บข้อมูลผู้วิจัยใช้เครื่องมือ คือ แบบรายงาน (บร. 1-12) ในการเก็บข้อมูล โดยใช้วิธีการสังเกต สัมภาษณ์ และการเข้าศึกษาในชุมชนแบบมีส่วนร่วม

2.5 ผลข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นต่าง ๆ เช่น การบริหารจัดการกอง ทุน การปล่อยกู้ จำนวนผู้กู้ การชำระเงินกู้ เป็นต้น

3. ผลการดำเนินการ

3.1 มีการจัดประชุมให้แก่สมาชิกในชุมชนเพื่อทำความเข้าใจนโยบายกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองของรัฐบาล โดยเงินจำนวน 1 ล้านบาท เป็นเงินที่รัฐบาลให้แก่หมู่บ้านและชุมชน เมืองเพื่อ เป็นแหล่งเงินทุน สร้างงาน สร้างรายได้และลดรายจ่าย โดยมีชุมชนบริหารจัดการเงิน กองทุนด้วยความคิดของสมาชิกในชุมชนร่วมกันคิดร่วมกันหาแนวทางในการบริหารจัดการให้เกิด ผลประโยชน์แก่ชุมชน

3.2 เศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศได้รับการกระตุ้น โดยเงิน 1 ล้านบาทที่กอง ทุนชุมชนมีอยู่ในขณะนี้ได้ปล่อยกู้เพื่อการพัฒนาอาชีพ ทำให้ผู้กู้มีเงินมาลงทุนและประกอบอาชีพ ได้อย่างที่ตั้งเป้าหมายไว้ สามารถหาเลี้ยงครอบครัวได้กระจายเม็ดเงินกลับเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจและ ยังทำให้การว่างงาน การก่ออาชญากรรมลดลงส่งผลให้เกิดภูมิคุ้มกันทางสังคม กองทุนชุมชนเป็น แหล่งเงินทุนของชุมชนที่สำคัญตัดทอนขั้นตอนที่ยุ่งยากและซับซ้อน รวมทั้งมีดอกเบี้ยที่ต่ำทำให้ ประชาชนสามารถผ่อนชำระได้ง่าย มีเงินเข้ากองทุนเพื่อปล่อยกู้ให้กับสมาชิกรายต่อ ๆ ไป

3.3 มีการบริหารจัดการกองทุนโดยคณะกรรมการกองทุนที่มาจากประชาชนในชุมชน เองเป็นผู้กันคิด ร่วมกันจัดสรรเงิน 1 ล้านบาทให้เกิดผลประโยชน์แก่สมาชิกและชุมชน เมื่อมี ปัญหาจะรวมกลุ่มประชุมหารือกันโดยมีการตรวจสอบ กำกับ ติดตาม ดูแล กองทุนชุมชนและมี การพิจารณาอนุมัติเงินกู้อย่างเป็นธรรม

3.4 ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการของผู้รู้ ประสบการณ์ของผู้รู้พบว่าผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ในการประกอบกิจการเป็นอย่างดี มีระยะเวลาประกอบการนานสืบทอดมาจากคนรุ่นก่อน ๆ ผู้ที่มีความชำนาญและความเชื่อมั่นในการดำเนินกิจการต่อไป

3.5 เทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้ ผู้รู้แต่ละรายจะมีเทคนิคเฉพาะของตน เช่น การคัดเลือกวัตถุดิบที่มีคุณภาพ การบริการที่ดี ทำให้เป็นจุดเด่นแก่ธุรกิจรวมทั้งเป็นที่สนใจของลูกค้า

การอภิปรายผล

การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนชุมชนจันทราพายัพ มีดังนี้

1. กระบวนการดำเนินงานของกองทุนชุมชนจันทราพายัพ สำหรับชุมชนจันทราพายัพ การดำเนินงานระยะแรก มีการจัดประชุมของกลุ่มสมาชิกในชุมชนเพื่อให้สมาชิกได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สมาชิกที่เข้าร่วมประชุมได้แก่ ผู้นำชุมชน หัวหน้าครัวเรือน ผู้ที่สนใจ โดยมีเจ้าหน้าที่จากกองสวัสดิการและสังคม จังหวัดนครราชสีมา ให้ความรู้เกี่ยวกับกองทุน 1 ล้านบาท จัดตั้งกองทุนชุมชนจันทราพายัพเมื่อ วันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ.2544 การจัดตั้งกองทุนเป็นไปตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีการประเมินตามแบบคำร้องขอขึ้นทะเบียนการเตรียมความพร้อม เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนชุมชนประเมินความพร้อมของชุมชนตนเองสำหรับใช้ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนากองทุนชุมชนต่อไป เงินกองทุน 1 ล้านบาทโอนเข้าบัญชีกองทุนชุมชนจันทราพายัพ ธนาคารออมสิน สาขา ประจวบคีรีขันธ์ เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 จัดปล่อยเงินกู้ให้แก่สมาชิก วันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 รวมผู้กู้จำนวน 55 ราย เป็นเงินจำนวน 1,057,000 บาท สมาชิกกองทุนกู้ได้ไม่เกินรายละ 20,000 บาท ในรายที่ต้องการวงเงินกู้มากกว่านี้สามารถกู้ได้ไม่เกิน 50,000 บาท โดยต้องมีการประชุมให้สมาชิกกองทุนพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด เงินกู้กองทุนมีอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 บาท ต่อเดือน ระยะเวลาในการผ่อนชำระ 10 เดือน ผู้รู้แต่ละรายนำเงินกู้ที่ได้ไปพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนของตน

1.1 การเกิดกองทุน ระยะแรกของการประกาศนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น สมาชิกในชุมชนได้รับข่าวสารจากทางสื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ แต่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเงินกองทุน 1 ล้านบาทยังมีอยู่น้อย โดยมากคิดว่าเป็นเงินสำหรับหมู่บ้านนอกตัวเมืองเท่านั้น กระทั่งทางชุมชนจันทราพายัพจัดประชุม โดยมีเจ้าหน้าที่ทางภาครัฐมาให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับกองทุน สมาชิกในชุมชนมีความเข้าใจและเล็งเห็นความสำคัญของกองทุน 1 ล้านบาท เพื่อใช้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในชุมชน เพื่อสนับสนุน ส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมของสมาชิก การก่อตั้งกองทุนชุมชนจันทราพายัพอาศัยการช่วยเหลือซึ่งพากัน ความเสียสละร่วมแรงร่วมใจของ

สมาชิกในชุมชน การบริหารจัดการกองทุนด้วยความคิดของชุมชนเอง ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อชีวิตที่มีความเป็นอยู่ดีขึ้น เกิดความสุขสงบในชุมชนอยู่โดยพึ่งพากันเป็นสำคัญ ในการบริหารจัดการสรรเงิน 1 ล้านบาทเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สมาชิกในชุมชนมีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน และได้ผลสรุป คือ การจัดปล่อยเงินกู้ให้แก่สมาชิกกองทุน เพราะ สมาชิกส่วนใหญ่ของชุมชนจันทราแพทย์ประกอบอาชีพค้าขาย ขาดแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ เท่าที่ผ่านมามีสมาชิกต้องการแหล่งเงินกู้ทั้งในและนอกระบบซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยที่สูง ทำให้ประชาชนมีหนี้สินรุงรัง การมีกองทุน 1 ล้านบาทเข้ามาสามารถช่วยให้ประชาชนมีแหล่งเงินกู้อัตราดอกเบี้ยถูก ซึ่งเป็นความต้องการของสมาชิกในชุมชน

1.2 การมีระบบบริหารกองทุน กองทุนชุมชนจันทราแพทย์ได้มีการบริหารจัดการกองทุนโดยมีคณะกรรมการที่ได้รับการคัดเลือกจากสมาชิกภายในชุมชน อาศัยความรู้ความสามารถจัดแบ่งหน้าที่ของกรรมการแต่ละคน การบริหารจัดการกองทุนมีการจัดประชุมขึ้นเพื่อระดมความคิดเห็นของสมาชิก เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งข้อเสนอแนะในการบริหารกองทุนให้มีประสิทธิภาพต่อไป การจัดประชุมเป็นการกระตุ้นให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการบริหารกองทุนปลูกจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของกองทุน มีการวางแผนการบริหารเงินในชุมชน เช่น การจัดสรรเงินผลประโยชน์ที่เกิดจากกองทุน กระจายไปส่งเสริมชุมชนคือ จัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก สมทบกองทุน เพื่อเป็นการหมุนเวียนเงินก่อให้เกิดผลดีต่อชุมชน การจัดสรรเงินกู้ให้แก่สมาชิกนั้น คณะกรรมการพิจารณาจาก ประวัติและอุปนิสัย , หลักประกัน , ความสามารถในการชำระหนี้ โดยดูจากรายได้ผู้กู้ , เงินทุนของผู้กู้ในการประกอบอาชีพ และสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อกิจการของผู้กู้เป็นสำคัญ มีการประชุมอนุมัติเงินกู้ให้แก่สมาชิกทำให้สามารถตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการได้ มีสมาชิกบางรายไม่พอใจในจำนวนเงินที่คณะกรรมการอนุมัติ เพราะต้องการเงินกู้เต็มจำนวน เพื่อประกอบกิจการ ซึ่งทางคณะกรรมการแจ้งให้สมาชิกรับทราบเป็นราย ๆ ไป การพิจารณาอนุมัติเงินนั้นยังคงมีการยึดในระบบพรรคพวกอยู่ โดยพิจารณาจากรายชื่อผู้กู้ที่อยู่ในเครือข่ายเดียวกัน ส่งผลให้ผู้กู้ที่ยื่นความจำนงกู้และมีอาชีพที่แน่นอนไม่ได้รับการพิจารณา และขาดโอกาสอันดีในการพัฒนาอาชีพของตน การจัดทำบัญชีของกองทุนมี ผู้รับผิดชอบคือ เภรณูญิกของกองทุนชุมชน ซึ่งทำบัญชีเพียงคนเดียวทำให้เกิดความล่าช้าในการจัดทำบัญชีอื่น และอาจขาดความรอบคอบในการจัดทำบัญชี ส่วนการสรุปบัญชีกองทุนจะสรุปส่งทุกเดือนส่งแก่อำเภอ พร้อมทั้งติดประกาศให้สมาชิกรับทราบ

1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง กองทุนชุมชนจันทราแพทย์ได้เปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนเรียนรู้พึ่งพาตนเอง โดยอาศัยการจัดประชุมเป็นเวทีแห่งการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้ซึ่งกันและกัน มีการคิดแผนงานการจัดการบริหารซึ่งกันและกัน ส่วนมากการถ่าย

ทอดความรู้ภูมิปัญญาจะเกิดจากผู้มีอาวุโส ประสบการณ์มาก ถ่ายทอดไปยังลูกหลานในชุมชน และระหว่างสมาชิกมีการปรึกษาหารือกันในด้านเทคนิคการประกอบอาชีพของแต่ละคน ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มย่อย ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองในระดับชุมชน ในการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองในภาพรวมยังคงต้องอาศัยการช่วยเหลือจากกลุ่มภายนอกชุมชน

1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม ชุมชนจันทราพาศัยได้มีการกระตุ้นให้ประชาชนมีการรวมกลุ่มกันแลกเปลี่ยนความรู้และทักษะคติแก่กัน ซึ่งมาจากความต้องการอย่างแท้จริงของกลุ่มสมาชิก สามารถทำให้แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ตรงจุด โดยมีการสร้างศักยภาพของตนเองและเศรษฐกิจแบบพอเพียง เช่น การประกอบอาชีพเสริมหลักจากเสร็จงานหลัก สามารถทำให้ครอบครัวเพิ่มรายได้ ลดปัญหาการว่างงาน การก่อกวนต่าง ๆ รวมทั้งสร้างจิตสำนึกสร้างความภาคภูมิใจในชุมชนและภูมิปัญญาของตนเอง

1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น เกิดจากการที่รวมกลุ่มจัดตั้งองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน เช่น กองทุนยา บริการขายยาให้กับสมาชิกในชุมชน กองทุนอาชีพ เพื่อการส่งเสริมอาชีพให้แก่สมาชิกในชุมชน และกองทุนออมทรัพย์เพื่อการออมเงินสร้างนิสัยที่ดีแก่สมาชิกในชุมชน การบริหารจัดการสรเงินในชุมชนส่วนหนึ่งนำไปพัฒนาเป็นสวัสดิการให้แก่คนในชุมชน เช่น การมอบทุนการศึกษา การสงเคราะห์คนชราภายในชุมชน เป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในชุมชนเพื่อทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคที่เข้ามาได้ การที่ชุมชนจะมีศักยภาพและความเข้มแข็งได้นั้นสมาชิกในชุมชนต้องสามารถหาเลี้ยงครอบครัวได้ เพื่อเป็นกำลังใจในการร่วมแรงกันส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งของชุมชนต่อไป

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

1. ปัจจัยด้านบวก มีดังนี้

1.1 ชาวบ้านมีการร่วมมือร่วมใจกันในการจัดตั้งกองทุนชุมชน และมีความเสียสละในการบริหารงานร่วมกัน

1.2 การส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งกองทุนชุมชน

1.3 กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มองค์กรยา กลุ่มองค์กรอาชีพ กลุ่มเงินออมสัจจะ สามารถส่งเสริมให้เกิดกลุ่มองค์กรใหม่ขึ้นได้ง่าย และมีแนวทางในการบริหารจัดการเบื้องต้น

1.4 การประชุมรวมกัน ทำให้เกิดความคิดข้อเสนอแนะต่าง ๆ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้กองทุนสามารถดำเนินการได้บรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริง

2. ปัจจัยด้านลบ มีดังนี้

2.1 การนำเงินกู้ที่ได้ไปชำระหนี้ในระบบ ทำให้ผู้กู้มีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้นจากเดิม การพัฒนาอาชีพไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ส่งผลให้เงินที่กู้ไม่เกิดประโยชน์งอกเงยขึ้นมา อีกทั้งผู้กู้ต้องนำเงินส่งกองทุนเป็นรายเดือน จึงเป็นแนวทางในการกลับไปกู้เงินในระบบ

2.2 การกำหนดระยะเวลาผ่อนชำระ 10 เดือน นั้นเป็นอุปสรรคของผู้กู้ที่ขอู้เกินวงเงิน 20,000 บาท เพราะผู้กู้ต้องชำระคืนในแต่ละเดือนเป็นเงินจำนวนมาก คณะกรรมการควรพิจารณาเป็นรายกรณี เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้กู้และไม่เป็นการสร้างหนี้เพิ่มให้กับผู้กู้

2.3 จำนวนผู้กู้ค้างชำระเงินกองทุน เมื่อมีผู้ค้างชำระหลายรายเป็นตัวอย่างให้กับสมาชิกผู้กู้รายอื่นได้ อาจส่งผลให้ผู้กู้ขาดความรับผิดชอบในอนาคต

2.4 การเห็นแก่พรรคพวกของคณะกรรมการ ส่งผลให้การปล่อยเงินกู้เพื่อแก้ไขปัญหาของสมาชิกในชุมชนไม่มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

- ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมายพบว่า

ประชาชนในชุมชนจันทราพายัพมีการรวมกลุ่มจัดตั้งองค์กร มีการประชุมร่วม แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการงานอย่างมีแบบแผน ก่อให้เกิดการเรียนรู้เพื่อการบริหารขึ้น ประชาชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ ชุมชนมีความสามัคคีกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยการสังเกตจากการจัดประชุมภายในชุมชน ที่ประชุมเปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นและหาข้อสรุปร่วมกัน

- ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ

ผลโดยตรง

การจัดปล่อยเงินกู้ให้แก่สมาชิกในกองทุนชุมชนจันทราพายัพ ส่งผลให้กองทุนเกิดรายได้และมีการเติบโตจำนวนสมาชิกมีเพิ่มขึ้น

ผลกระทบโดยตรง

กองทุนชุมชนมีผลกำไรจากการจัดปล่อยเงินกู้ ดังนั้นเงินในกองทุนเกิดการหมุนเวียน สมาชิกนำเงินกู้ไปสร้างเงินสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ชุมชนมีเงินหมุนเวียนส่งผลให้เศรษฐกิจความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น

ผลกระทบโดยอ้อม

ประชาชนในชุมชนร่วมกันบริหารจัดการ มีกระบวนการคิดที่เป็นระบบ ก่อให้เกิดการเรียนรู้พึ่งพาตนเองร่วมกัน การช่วยเหลือในชุมชนและอยู่กันอย่างสงบสุขทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 รัฐบาลควรเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ศึกษาและตัดสินใจว่าจะก่อตั้งกองทุน 1 ล้านบาทหรือไม่

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ชุมชนควรเป็นผู้กำหนดขึ้นเองเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของชุมชน

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในด้าน การบริหารจัดการ การทำบัญชี และการตรวจสอบบัญชีของกองทุนชุมชน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 มีการจัดสรรเงินกองทุน เพื่อสนับสนุนกลุ่มผู้ประกอบการในชุมชน ให้เกิดการพัฒนาระบบบริหารจัดการของกิจการในแต่ละกลุ่ม

2.3 ข้อเสนอแนะการนำเงินไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 มีการจัดอบรมส่งเสริมความรู้ในการประกอบอาชีพของผู้ผู้ เพื่อให้ได้เทคนิควิธีการดำเนินกิจการ การผลิตสินค้าที่ทันสมัย ส่งผลให้อาชีพของผู้ผู้ประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 มีการประสานงานในหน่วยงานราชการและภาคเอกชนร่วมกันจัดหาตลาดให้แก่ผู้ประกอบการ ทำให้ลดปัญหาผลิตสินค้าแล้วขายไม่ได้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 มีการอบรมให้ความรู้แนะแนวส่งเสริมอาชีพให้แก่ผู้ที่ว่างงานในชุมชน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 4 มีการรวมกลุ่มผู้ผลิตสินค้าที่มีความคล้ายคลึงกัน ให้เป็นกลุ่มใหญ่ เพื่อลดปัญหาการผลิตสินค้าที่ซ้ำกันและแย่งกันขายสินค้า และมีอำนาจต่อรองกับผู้ขายวัตถุดิบ

2.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไปหรือเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ควรมีการส่งเสริมภูมิปัญญาของชาวบ้านในชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นไปสู่การสร้างผลิตภัณฑ์สำหรับชุมชน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ควรมีหน่วยงานรับผิดชอบในการสร้างหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งชุมชนเพื่อก่อให้เกิดงานและการสร้างรายได้

บรรณานุกรม

- ชี้กองทุนหมู่บ้านไม่จับจริง. (14 สิงหาคม 2545). ไทยรัฐ. 8.
- ณัฐพงศ์ ภัทรพงศ์. (2545). รายงานพิเศษ 5 ปีหลังวิกฤตเศรษฐกิจ:ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยหายไปและยังไม่กลับมา.[ออนไลน์]. ได้จาก: [http:// www.mcot.or.th/economic/reports.php?1d=8192](http://www.mcot.or.th/economic/reports.php?1d=8192)
- ทางรอดสุดท้ายของการกู้ชาติในทัศนะของ รศ. ขวัญสรวง อติโพธิ. (ม.ป.ป.). บทสรุปเสวนาประชาคม 8 จังหวัดภาคกลาง. (หน้า 9-12). ม.ป.ท.: ไทยเจริญวัฒนาการพิมพ์.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2545). นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs).[ออนไลน์]. ได้จาก: <http://www.bot.or.th>
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2533). แนวทางในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท. 2,000 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 1. ม.ป.ท.: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง; สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2544). คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. ม.ป.ท.: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง; สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (ม.ป.ป.). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติพ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544
- ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.